

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos pekt sor egyszer 20 fl.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási pekt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, augusztus 28.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az aradmegyei tömegmérgezés.
- Robbanás egy petróleum-gyárban.
- A „Zeppelin” III. útja.
- Dömös Ágnes ügye.
- A tölténygyári katasztrófa.
- A pécskai pap drámája.
- Kinyomozták a kassai pokolgép feladóját.
- Kevés a korona.
- Perzsa „miniszter” Aradon.
- Kossuth Ferenc Edvard királynál.
- Méreg a pálinkában.
- A gyermekek betörő szövetkezete.
- Csodabogár-szemelvények.

Az orvoskongresszus.

Írta: Prohászka László dr.

Mérföldjáró csizmákkal rója a huszadik század embere a végtelen időt. Ott tülekedik a könny- és vérnyomokkal jelölt életuton ifju és agg, a dus és a szegény, öklözve, tiporva egymást vetélkedő sietségben. Mőgötte kiélt, ismeretlen idők nirvánája sötétlik. Előtte a rózsaszínű felhőbe burkolt nagy talány, az örök színx: a Jövő. Szemei előtt ezüstfényes, reszkető délibáltáncot jár a tökéletesedés és szívét csalóka reménnyel tölti el, mely időtlen idők óta egy szebb és boldogabb jövő ígérését hazudja a történelmi emberiségnek.

De a haladás fényét átkos végzet árnya kíséri. Örök tragikum árnya borong Gaea mater fölött. Pusztulás jelöli mindenütt a tökéletesedés útját. Mintha az emberiség épületének önmagával egyenértékű romokon kellene felépülnie! Ki-kitörnek a termé-

szet titokzatos erői s a nagy kataklizisekben megszámlálhatatlan emberélet és kulturkincs temetkezik el. Járványok és betegségek tizedelik az emberiséget. De ezzel még nem telt be a pusztulás mértéke. Halomra gyilkolt holttestek hekatombái sötétlen hirdetik a megfogant önátkot: homo homini lupus.

A csodás találmányok az emberi dicsőség szédítő perspektíváját nyitják meg. Azt hihetnők, az eget ostromló titánok mítosza ujul meg. Egy modern titanomakia. És — mily tragikum! — a vége a dolognak mindig az, hogy a tehniká legnagyobb csodáit ott találjuk a tömeggyilkolás szolgálatában. Még meg sem építettük a Dreadnought-ok uszó várait, máris megjelenik fejünk fölött az aeroplán és az autoballon. Evoe! Az ember meghódította a levegőt. Még csak partmentén járjuk a nagy levegőóceánt. De azért a világ vezérnemzete, a gall, ezek a törpe titánok már légi flottáról álmodoznak. S a teuton nagyzás a messziki párás germán égbolton máris látja sötétleni a „Reichsluftschiffgeschwader“-t. Ugy lehet csak idő kérdése és lelkesedésünk himnusza bus néniába vész el.

Es ime, a rombolás jegyében való teremtés napjaiban kirajzik az emberiség kebeléből egy lelkes kis csapat, mely megihletve egy óhajtvá sejtett nagy békekorszak szellemétől, a tudomány vívmányait és felfedezéseit az ember legnagyobb kincsének, az életnek és az egészségnek, a jólétnek

és boldogulásnak megszilárdítására igyekszik fordítani.

A legtipikusabb képviselői e békés harcosoknak a természettudósok és orvosok. Antagonistái amazoknak, mert még a rombolást is a teremtés jegyében végzik. Az univerzumban élő nagy gondolatot, a fejlődést, az evolúciót szogálják ők az emberi világra nézve. Gyógyítják a kórságot és sebeket, megerősítik a gyöngét, a tökéletlent tökéletesíteni akarják. Egészségtől boldog emberiséget akarnak nevelni. A raboskodó emberből szabad, szellemi lényeket, magasabbrendűt az alacsonyabbakból, Istenszerűt a majomszerűből.

A magyarságot büszke öntudattal töltheti el, hogy az egész orvosi világ oly imponáló, szinte példátlan méreteken van képviselve a mi székesfővárosunkban.

Bizonyára nem a véletlen műve ez. Ma, amikor tisztában vagyunk azzal, hogy tulajdonképpen a társadalom is csak a természetnek egy összetett tagozata, mely ép úgy uralja a kiválasztás darwini elveit, akárcsak a fajok és egyedek, lényegesen bővült és módosult az orvostudomány hivatása.

A szociális törekvések századában a világ méltán elvárhatja a modern orvosi kartól, hogy minden tudását és képességét első sorban a tömegbetegségek leküzdésére irányítsa. E téren az orvosnak nem szabad megelégednie az egyoldalú klinikus észleléssel és az egyéni therapiával, hanem be kell hatolnia a maga szakismerettel

A vén tölgy regéje.

*

Ott áll az út szélén, hol a városi emberek ezrei sietnek el mellette, kik mind friss levegő után vágnak. Ott áll a többiek mellett, mint valami óriás, ki a törpéket őrzi, hogy ezek jó kedvükben tul ne csapjanak a határon. Agairól lehullottak a lombok, csak koronája maradt még egy, mint hajdan, talán évszázadokkal ezelőtt volt.

Nem büszke a jó vén tölgyfa, pedig tudja, hogy ily nagy városban ritka egy fa. Mozdulatlanul áll, némán néz le, mint lótnak-futnak az emberek a boldogság után. Még csak fejét sem rázza meg, ha egyik-másik kiránduló az alatta zöldelő gyepre terelve le, tiszteletreméltó törzsét ruhafogásnak használja. Annyira vén már, — hogy mintegy álomnak tűnik fel az az idő, midőn az utcai zaj még nem hatott el egészen hozzá és mindinkább terjedő tömege nem fenyegette még az ő bizalmas, csendes helyét is pusztulással, felforgatással.

Most már csak szemtelen verebek látogatják meg, ezek pedig annyit fecsegnek, annyit csiripelnek, hogy a vén tölgy merő boszúságból akárhányszor el is alszik.

De egy alkalommal, midőn az égről teljes hold árasztotta enyhe fényét, midőn elhangzott

már az utolsó lóvasuti kocsik vezetőjének sipja, a kocsis dudája is, midőn a házak, ez óriási kőkoporsók komor árnyak szemléletébe emmerülve, mélyen hallgattak — lassu szárnycsattogással egy varju repül feléje és lassankint leereszkedik a tölgyre.

— Ébren vagy-e, tölgyfa? — kérdi a varju.

— Ébren vagyok, — szölt a tölgyfa szeliden, — épen ez a legkedvesebb óráim a napban.

— Az éjben, akard mondani, de miért?

— Nem látod, mily szép minden? Mint ragyognak a kicsiny fellegek, a vizen mint tűnnek fel és le a vidám, villogó csillagocskák!

— Itt szép lenne minden, te ostoba tölgy? Fájdalom, engem a kötelesség hívott ide, a pestmegyei varjak itt e vidéken akarnak ülésezni. másképp ide sohasem kerülök. Ez is szépség? De hát te nem is tudod, hogy milyen a külvilág?

— Nem, azt nem tudom. A verebek eljárnak ugyan nyaralni, kirepülnek a zöldbe, de a mit azok beszélnek, annyira ostoba, hogy rájuk sem hallgatok. Akárhány nagyobb, kihízott vén veréb már engem is felszólított, hogy nyáron át utazzam velök. Nem tartozik a „bonton“-hoz, ha itthon maradok. Am én el nem mehetek és ők azt nem tudják belátni.

A varju fejével bólintott.

— Bizony, bizony, sajnálni lehet nehézkes mivoltodat. En tudom, hogy a fák is utaznak, persze csak akkor, a midőn még fiatalok. Már hiába, a fiataliságnak sok előnye van.

— Kérlek, mondd el, mint teszik azt a fiatal fák? — szölt a tölgy és bámultában minden ága reszketett.

A varju köhintett — kissé rekedten krákokott, aztán hátát odadörzsölte az egyik vékonyabb galyhoz, majd végre így kezdé elbeszélését:

— Tudod-e, hogy mi az, a mi épen most repül zugva, dühörögve a vágányok hosszában? Az a nagy, közös szárny, melylyel az emberek jutnak előbbre. Persze a szárny a földön marad, a miért én meg is vetem, de hát az emberek úgy akarják. Fejletlen izlésük van. Ha magasabb szempontból nézzük, bizony nem egyéb az egy gyorsan mászó féregnél. De mily nagynak kellene a varjunak lennie, melylyel az jóllakik! Kutass, fűrkéssz. Látod-e, tölgyfa, azzal utaznak a fák is. Ismerek egy tölgyet, talán ép oly vén mint te, de sokkal, sokkal szebb (bocsás meg őszinteségemért.) Az ott áll egy nagy tiszta patak partján, dus lombjait alábocsátja a vízbe, hogy annál jobban cseveghessen a hullámokkal. És éjjel megjelennek a vízi tündérek, táncot lejtenek körülötte, ott szép tarki

fegyverzett intelligenciájával a mélyebben fekvő okok, a szociál-aethiologiai momentumok kutatásába.

Valljuk be, amit eddig a tömegbetegségekkel szemben tettünk, az jóformán csak palliatív kezelése a bajnak. Holott ha van testület, amely már hivatása etikájánál fogva sem adhatja magát oda, hogy szépségflastromot rakosgasson a társadalom sebeire, úgy az orvosi kar valóban az. Tart-suk ébren a magunk és a társadalom lelkiismeretét. Mutassunk rá, hogy az olyan társadalmi betegséggel, aminő pl. a gümőkór (hogy egyebet ne em-litsünk) mindaddig nem fogunk tudni sikeresen megküzdeni, amíg alapokát, a tömegnyomort, a tudatlanságot és indolenciát nem enyhítjük.

Persze ezt nem nekünk, hanem segédcsoportoknak kell elvégezniök. De nekünk kell sürgetnünk. Mert ed-dig — fájdalom — csak a betegágyak szaporításánál tartunk. S sziszifuszi lesz minden munkánk, amíg tisztább értékekre nem tudjuk beváltani a bűn és nyomor átokterhe alatt nyögő mil-lióknak azt a testi-lelki szükségletét, hogy legalább percekre boldoggá mér-gezze őket az alkohol. A tuberkulo-zisnak ez a kipróbált világügynöke, mely eget, földet ígér, de ígéretei kö-zül csak ez utóbbit váltja be. Nem lehet tagadni, hogy a csak nemrég sablonszerű kongresszusok ujabban mindinkább nyernek jelentőségben. Aligha tévedünk, ha e körülményben a szociális eszmék diadalát látjuk. A népek fejlődő szociális érzéke mind sürűbb rajokban hajtja egymás felé az embereket. Ez ösztökéli tudományos eszmecserére, vitás kérdések tisztázá-sára, kiforrott, közértékű igazságok megállapítására messzi földek tudó-sait.

A világbéke bizonyára egy ra-gyogó utópia. De abban az egyetemes békevágyban, mely ott szunnyad a kulturnépek szívében, ép úgy benne

virágok teremnek, nefejejtsek, szagos füvek — csak nagy ritkán jön arra ember, hogy lábai-nál álmodozzék. Levelei sohasem porosak, ko-ronáját nem őrli el a füst és szénpor.

A tölgy nagyot sóhajtott.

— Bárcsak még fiatal lennék!

A varju egyet rántott szárnyain és elre-pült.

És a tölgy elmerengve gondolt a szabad hazára, hol a fák és az emberek tetszésük sze-rint ábrándozhatnak. A midőn pedig a vonat a hidon elrobogott, a tölgy ágaival bólintott:

— Vidd magaddal üdvözetemet a patak partján álló testvérem számára!

Gondolatai lassankint elmosódtak; lombja levelenkint hullott le, éltető nedve a törzsben mindinkább száradni kezdett. És a lomb újra kiszáradt, a verek ismét utra keltek, az em-berek megint csak lótnak-futnak alatta — ő még mindig a varju szavaira emlékezik.

De egyszer, a mint az ősz bekövetkezett, két ember állt meg előtte és figyelmesen néz-tek fel rá.

— No, maholnap az öregnek is el kell mennie, szólta az egyik.

A tölgy reszketett az örömtől.

— Elmenni! Hová mehetne más helyre, mint a patak partjára, hol vízi tündérek táncot lejtenek?

Bülow Margit.

van a világbéke, mint ahogy a szedő-szekrényben is bennfoglaltatnak Sha-kespeare összes művei. Ünnepi érzés-sel köszönti ma a magyar orvosi kar, szimpátiával az egész művelt magyar közönség azt az illusztris gyüleke-zetet, mely valóban méltó a tudomány areopágjának díszére és dekorumára. Azokat pedig, akik kicsinyes politikai truccból tüntetőleg távolmaradtak, ne érje vád. Igaz ugyan, hogy ezzel nem-csak bennünket sértettek, hanem tudós vendégeinket is. De ez annál rosszabb rájuk nézve. Semmivel se árulhatták volna el inkább a külföld előtt való denunciaciójuk és áskálódásaik ko-molytalanságát, mint ezzel a tudás-kicsinyítő duzzogásukkal és a nemzet-közi jóízlésnek ezzel a szuverén nem-ismerésével. Bizony ránk férne még néhány hasonló baklövés — az ő ré-szükről!

A magyar orvosi karra nézve itt a legjobb alkalom, hogy a művelt nyu-gattal való kulturszolidaritását doku-mentálja s hogy odacsatlakozzék azok táborába, akik a társadalmi osztályok szétválasztó törekvéseit az igazi hu-manizmus: az emberi műveltség és hazaszeretet cementjével akarják össze-forrasztani.

Minden elfogulatlan ember érzi, hogy a magyarság mennyire el van maradva a nyugati nagy kulturnem-zetekkel szemben. Emberöltők haladá-sát felülmuló rohamossággal kell igye-keznünk, hogy a művelődés európai színvonalára emelkedjünk. Kötelessé-günké teszi ezt a helyesen felfogott nemzeti becsület.

Mert szerethetjük, szeressük is ha-zánkat, ragaszkodjunk faji saját-ságainkhoz, őrizzük féltékenyen nem-zeti hagyományainkat. Am legyünk végre tisztában azzal is, hogy ha a népek létért való küzdelmében érvé-nyesülni akarunk, keresnünk kell a művelt népekkel való gazdasági és kulturérintkezést s a kanászsággal és jogászsággal járó maradiságból kibon-takozva, fel kell küzdenünk magun-kat a kulturnépek lelkeségébe.

Oda kell sorakoznunk nekünk is az alá a hófehér zászló alá, amelyre az emberiség eszméjének legszebb jel-mondata van írva: Pro patria per orbis concordiam!

Wekerle a király előtt. Bécsi távirat jelenti: A király Ischlből való visz-szatérése után Bécsben kihallgatáson fogadja Wekerle Sándor miniszterel-nököt, aki részletes jelentést tesz a magyarországi politikai helyzetről. Az audienciát, amely az őszi politikai ese-mények bevezetője lesz, valószínűleg más magyar miniszterek és politikusok kihallgatása fogja követni.

A spanyol király külföldön. Bécsből jelentik: Alfonz királynak Angliában ez év őszére ter-vezett látogatásáról szóló hírekre nézve azt je-lentik Madridból, hogy a király külföldi látogatásairól a Rif-területen viselt háboru tartama alatt beszélni időszerűtlen.

Az aradmegyei tömegmérgezés.

Az áldozatok exhumálása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 27

Az aradmegyei tömegmérgezés ügyében az aradi ügyészség most párhuzamosan két irány-ban folytatja a vizsgálatot. Az első esetben Lupás Léna a terhelt, a nyomozás másik része pedig Birkis Mitru pankotai földmives ellen-irányul. Mint megírtuk, Lupás Léna és Birkis Mitru kuruzslással foglalkoztak és méregből ké-szített orvossággal több embernek a halálát okozták.

Mindketten egyforma méreggel kezelték betegeiket és egyforma recepttel küldték őket a másvilágra. Lupás Léna áldozatát már a múlt héten exhumálták és felboncolták és ugyanek-kor elrendelte az aradi ügyészség a többi ál-dozatoknak az exhumálását is. De ez mostanig késett, mert a hullatartályok csak ma érkeztek meg, amelyekben a hullarészeket Felletár Emil országos vegyészhez küldték fel.

(Az exhumálás lefolyása.)

Az aradi ügyészség részéről Fikker Ká-roly dr. jelent meg Auszterweil László dr. és Posgay István dr. törvényszéki orvosokkal, hogy Birkis három áldozatát Repszegen fel-boncolják. Ott volt még a vizsgálatot vezető Diószeghy Győző dr. boresjenői járásbíró is és Schwégel bokszeji jegyző. A boncolást a te-metőben végezték. A falu egész lakossága a temető köré csoportosult, mikor a hatósági sze-mélyek megérkeztek. Félelemmel vegyes tisz-telettel néztek az idegenekre, „akik meg me-rik háborgatni a halottak nyugalmát.” Az első koporsó, amelyben Jerka Szimion holtteste feküdt, már a felszínen volt, mikor a törvény-széki orvosok megérkeztek. A másik két ko-porsó még a sírgödörben feküdt, csupán a föld volt lehányva róluk. Diószeghy járásbíró oda-szólta ekkor a temető körül ácsorgó tömeghez:

— Jöjjen be két ember és emeljék ki a koporsókat.

A román atyafiak elszörnyűködtek.

— Dehogy megyünk! Még ha a világ minden kincsét nekünk adják, akkor sem nyu-lunk hozzá.

És a román parasztok keresztet vetve tá-volabb húzódtak.

Végre akadt két cigány, akik felhúzták a koporsókat a sírgödörből. A koporsók fedele teljesen rothadt volt már. A férgek ezer számra hemzsegték rajtuk. Míg a két cigánylegény a koporsót megtisztította, Diószeghy járásbíró elő-állította az azonossági tanukat, akik a temeté-sen jelen voltak és igazolták, hogy kinek a holtteste nyugszik a koporsóban.

Mire ezzel készen lettek, Auszterweil László dr. és Posgay István dr. törvényszéki orvosok hozzáfogtak a boncoláshoz. Mind a három hulla teljesen feloszlott már és éppen ezért a halál okára nézve bonctanilag mit sem lehetett meg-állapítani. A hullarészeket betették erre a célra szolgáló hullatartályba és felküldték az orszá-gos vegyészhez, aki kémiai vizsgálat után a halál valódi okát meg fogja állapítani.

A hullatartály egy pléhdobozból állott, amelybe egy fadoboz volt beleillesztve. A fado-bozban az üvegtartályoknak fagyapottal bélelt helyük volt. Az orvosok az egyik üvegbe a gyomrot, a másodikba a beleket és a harmadikba a zsigeret tették be. Ezeket a testrészeket küldik fel a fővegyészhez, mert ezekben marad meg legtovább a méreg. A boncolás, illetőleg a testrészeknek a hullatartályokba való elhelyezése egy órahosszat tartott.

(A hullatartályok elszállítása.)

Ezután következett csak a legnehezebb munka: a hullatartályok becsomagolása és elszállítása. Az egyes üvegeket — amelyek már magukban véve is légmentesen záródnak — először hólyagpapírral légmentesen leköttették, azután vászonba csomagolták és végül papirosba göngyölték. Mikor ezzel készen voltak, betették a faládba és a faladát egy pléhdobozban helyezték el. Azután a pléhdobozt leolmozták, hogy az is légmentesen legyen lezárva. Mikor ezzel elkészültek, az ügyész és a törvényszéki orvosok pecséttel látták el a pléhdobozt. Fekete spanyol viasszal pecsételték le a tartályt. A vörösszínű pecsétviasz ólommérget tartalmaz, amely beszívároghat a tartályba; így könnyen ólommérgezést konstatálhat a vegyész és ezáltal jóhiszeműleg tévutra vezetheti a bíróságot. Nehegy ez megtörténhessék, az igazságügyminiszter Felletár országos vegyész indítványára elrendelte, hogy a hullatartályokat csakis méregmentes fekete spanyolviasszal szabad lepecsételni.

Az üvegeknek és magának a doboznak légmentes elzárása okvetlen szükséges, nehogy bármi uton is idegen anyag kerüljön a tartályba, ami könnyen fertőzést okozhat, azonkívül légmentesen el kell zárni azért is, nehogy a gázok kellemetlen szagot terjesszenek.

(A nyomozás.)

A nyomozás Diószeghy járásbíró irányítása mellett tovább folyik. Birkis Mitru bűnössége beigazolódott ugyan, de büne korántsem oly nagy, mint első pillanatban gondolni lehetett. Mind a három exhumált: Jerkán Simon, Kricsán János és Halmazzán János súlyos betegek voltak, mikor Birkis Mitru segítségét igénybe vették. A két előbbi előrehaladott tüdővészben szenvedett és Halmazzánnak vizibetegsége volt. Halálukat a higanykenőcs használata sietette. De ezt is csak kémiai vizsgálat után lehet majd megállapítani.

Birkis Mitru valószínűleg súlyos testisértés miatt kerül a vádlottak padjára, de az sincs kizárva, hogy csupán közegészségügyi kihágás miatt vonják felelősségre a lelketlen hóhért.

TANÜGY.

(—) A tanítóképző intézet értesítője. Az aradi állami tanítóképző intézet 1908–9. évről szóló, gondosan megszerkesztett értesítőjét *Judász Ferencnek Nagy Sándorról*, az intézet elhunyt kiváló tornatanárjáról irt megemlékezése vezeti be. *Láng Mihály* igazgató ismerteti ezután az intézet elmúlt évének történetét. Meleg szavakban emlékezik meg az értesítő az intézet elhunyt derék növendékéről, *Heincz Istvánról* is. Az ügyesen és szakszerűen szerkesztett értesítő további fejezetei: A növendékek érdemsorozata, Statisztikai kimutatás a rendes tanulókról, Testgyakorlás, Az ifjúsági egyesületek, Tanulmányutak, Képesítő vizsgálatok, Gyakorlati kiképzés és gyakorló iskola, Könyvtárak és szertárak gyarapodása és Tanítói továbbképző tanfolyam. Az értesítő közli az intézet két halottjának, *Nagy Sándor* és *Heincz Istvánnak* arcképét is.

(—) Javítóvizsgák. Az aradi m. kir. áll. főreáliskolában a javító vizsgálatok augusztus hó 30-án (hétfőn) délelőtt 8 órakor, a felvételi és magánvizsgálatok augusztus 31-én (kedden) délelőtt 8 órakor (a magánvizsgálatok írásbeli része délelőtt, szóbeli része délután); a beiratások szeptember 1., 2. és 3-ik napján (szerdán, csütörtökön és pénteken) tartatnak meg délelőtt 9–12 és délután 3–5 óráig. Szeptember 4-én, szombaton délelőtt 9 órakor lesz a tanév ünnepélyes megnyitása; 6-án (hétfőn) délelőtt 8

órákor megkezdődik a rendes tanítás. Az igazgatóság.

(—) Az Aradi Zenedében a beiratások 1909. évi szeptember hó 2., 3. és 4-én délután 4–5 óráig a zenede helyiségében eszközöltetnek. Beiratási díj 10 kor. Tandij egész évre 60 korona. A rendes oktatás 1909. évi szeptember 4-én veszi kezdetét. Arad, 1909. évi augusztus 23-án. *Krispin József* igazgató. 3142.

Robbanás egy petróleum-gyárban.**Szerencsétlenség a fővárosban.**

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

A csepel-szigeti tölténygyár áldozatainak teteme még alig hült ki és a gyári katasztrófák lisztája újból megszaporodott.

Ma reggel — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a „Magyar Petróleumipar Részvénytársaság”-nak a Kén-utca 8. szám alatt lévő finomítójában katasztrófa történt, amelynek eddig három áldozata fekszik élet és halál között a Szent István-kórházban.

A részvénytársaság hatalmas telepe a Kén-utcában terül el. A munkások, mint rendesen, ma is hat órákor fogtak munkájukhoz. Mikor befordultak a kapun, többen hangosan jegyezték meg:

— A munkás mindig az életét kockáztatja!

Akik ezt mondták, inkább dacból mondták és bizonyára nem gondoltak arra, hogy ez a sötét jóslat csakhamar valóra válik.

Elszéledtek, kiki a maga helyére és elmerültek a munkában. Kileenc óra felé irtózatos robbanás reszkedtette meg a levegőt.

— Ég a gyár! — kiáltották.

A munkások mindenfelől kirohantak és össze-vissza ordítottak. Senkise tudta, milyen a katasztrófa nagysága és vajjon nem borul e lángba az egész telep a következő pillanatban. Mindenki a kijáratot kereste. Sokan kétségbeesetten jajgatták:

— Igen, ez a mi sorsunk. Vagy éhen kell halnunk; vagy itt kell pusztulnunk.

A gyár vezetői nem tudták lecsillapítani a pánikot. Mikor megérkeztek a tűzoltók, ezek konstatálták, hogy egy petróleumtartály robbant föl és a körülötte foglalatokoskodó munkások közül három súlyosan megsebesült.

A robbanás ereje ezeket földhöz vágta és ruháikat lángba borította. *Dvák János*, *Bertás József* és *Valenda János* a három szerencsétlen neve.

A távolállók hozzájuk szaladtak és letépték róluk az égő ruhát, de ezzel nem tudták elejét venni a bajnak. A három munkás halálos sebesüléseket szenvedett és így vitték be őket a Szent István-kórházba.

A petroleum-telep munkásai között igen nagy az elkeseredés. A rendőrség megtett minden intézkedést, hogy az esetleges zavargásokat még csirájukban elnyomja.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Fegyházra ítelt aradi betörők. Emlékezetes, hogy az aradi büntető törvényszék négy, illetőleg 6 évi fegyházra ítélte *Zeldin Zachariás* nemzetközi betörőt és társait, akik Aradon a vasúti állomáson több lopást, meg betörést követtek el. A nagyváradi tábla ma arról értesítette az aradi törvényszéket, hogy ezt a büntetést helybenhagyta.

A „Zeppelin” III. utja.

Friedrichshafenből Berlin felé. — Egy kis baleset.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

Zeppelin gróf tökéletesített léghajója, a Z. III., ma hajnalban indult el Friedrichshafenből Berlin felé. Berlin lakossága és maga a császár nagy előkészületeket tettek a léghajó fogadására, melyet nem maga Zeppelin, hanem *Dürr* főmérnök vezetett. A léghajót utközben Nürnberg közelében baleset érte, úgy, hogy a nagy utat meg kellett szakítani.

Az érdekes utról itt következnek távirataink:

Friedrichshafenből táviratozzák: Kevéssel éjfél után rendkívül élénkség támadt a városban. A felhők is oszladozni kezdtek és hajnal felé gyönyörű idő lett. A léghajó felszállásának helye körül már két óra tájban annyian voltak, hogy népgyűlést lehetett volna tartani. Négy órákor megnyiták a léghajócsarnok kapui. Kevéssel ezután kihozták a léghajót. Zeppelin gróf átadta a vezetést *Dürr* főmérnöknek, aki több mérnökkel és gépészszel együtt beült a gondolába. *Dürr* kiadta a parancsot:

— Készülni a felszállásra!

Nemsokára ezután felhangzott:

— A felszállásra készen!

Amint a *Los* szó elhangzott, a hajó emelkedni kezdett. Lelkes hurrá kiáltások kísérték a tovatűnő hajót.

Ulmából táviratozzák: A Z. III. reggel 6 óra 50 perckor Ulmtól délre körülbelül egy kilométernyi távolságban jelent meg a szemhatáron. A felhők lejjebb ereszkednek.

Geiltingenből táviratozzák: A Z. III. hét óra tíz perckor déli irányban vált láthatóvá. 7 óra 15 perckor a léghajó nagy sebességgel elrepült a város felett.

A léghajó 7 óra 25 perckor *Heydehaim* fölött, 10 óra 10 perckor *Nordlingen* fölött repült el.

Nürnbergből táviratozzák: A Z. III. Nürnbergnél táviratot dobott ki, amely Nürnbergbe, ifj. Zeppelin grófnak volt címezve. A távirat közli, hogy a Z. III. Nürnbergben le fog szállani. A városban azonnal megtettek minden előkészületet a fogadásra. A hír nagy örömet keltett és a házakat fellobogózták.

Berlinből táviratozzák: Itt kora reggel óta lázas izgatottság van. A szerkesztőségektől telefonon és táviratilag kérdezősködtek a Z. III. utjáról. Az idő itt tartósan kedvezőtlen.

Vilmos császár elrendelte, hogy Zeppelin léghajójának a tegeli cöllövötéren való leszállását és fogadását kinematográf-felvételeken örökítsék meg. Friedrichshafenből érkezett hír szerint Zeppelin nem mondott le arról a tervéről, hogy léghajóját *Ferenc József* előtt bemutassa.

Berlinből táviratozzák: A Z. III-at berlini utján baj érte. Körülbelül 30 kilométernyire Nürnbergtől Nordheimnél a léghajó felső csavarja eltört, úgy, hogy a léghajó Nordheimnél leszállott. Innen folytatja útját és Nürnbergben fogják kijavítani.

Berlinből táviratozzák: Friedrichshafeni hír szerint ott bizonyosra veszik, hogy Zeppelin berlini utjáról mint herceg fog hazatérni.

Nürnbergből táviratozzák: A Z. III. motorja Nürnberg előtt két állomással törött el és ezért a léghajó félsebes-

séggel ment Nürnbergbe, ahol délután négy órakor leszállott. Táviratilag új motort rendeltek, mely este érkezett meg a vasuton. A Z. III. valószínűleg holnap hajnalban folytatja útját Berlin felé. Attól tartanak, hogy a léghajó nagy késéssel fogja elérni Berlint.

A tölténygyári katasztrófa.

Még két halott. — A sebesültek kihallgatása. — Bűnös mulasztás a szerencsétlenség oka?

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

A csepeli tölténygyárban történt katasztrófának még két halottja van. A kórházba szállított betegek közül ma még két munkás meghalt. A többiek állapota reménytelen.

A tegnapi nagy zavarban nem állott tisztán a hatóság előtt a szerencsétlenség óriási hordereje s nem tudták, hogy mi okozhatta a bajt. Ma vizsgálatot tartottak és ebből az látszik kiderülni, hogy a gyárban bűnös mulasztás történt a vezetőség részéről. Egy munkás kérte a gyár intézőit, hogy vizsgáltassák meg a gépeket, mert baj lesz. Nem hallgattak erre a szegény emberre. A rendőrség előtt tett vallomásokból most kiderül, hogy a gépek rossz működése idézte elő a katasztrófát.

Mai hireink ezek:

Bűnös mulasztás.

Azt jelentik Budapestről, hogy a csepeli robbanásnál lelkiismeretlen mulasztás történt. Egy előmunkás már tegnap figyelmeztette a főlebbvalókat, hogy az egyik gép rosszul működik és könnyen katasztrófát idézhet föl. Nem törődtek a szavával. A munkás főlebbezett egész a gyári irodáig, ahol a hivatali asztalokra tette le veszedelmes megfigyelésének a dokumentumait. Elküldték és a szegény munkás ment vissza a gépéhez, ahol aztán a pusztulását lelta. Ez a könnyelműség annál inkább esik súlyos beszámítás alá, mert hiszen tölténygyárról van szó, ahol a levegő a szó szoros értelmében puskapores, ahol a munkások robbanóanyagok garmadáit közt élnek, robbanóanyag finom porát szívják be és ahol a legkicsinyebb óvatosság magától értetődő kötelesség volna.

Amikor aztán a borzalmas robbanás megtörtént, egy másik súlyos kötelességmulasztás derült ki. Nem volt orvos. A gyár két orvosa közül az egyik valahol a dolga után járt, a másik azonban bevonult fegyvergyakorlatra és a gyár nem gondoskodott a helyettesítéséről. Négyezer munkását, akik minden pillanatban a robbanó- és tűzhalállal néznek szembe, orvos nélkül hagyta a vállalat, holott a munkások tetemesen hozzájárulnak a gyári betegpénztár fenntartásához.

Siralmas jelenetek.

A Szent István-kórházban ötöt helyeztek el a sebesültek közül. Egy a C. pavillon második emeletén fekszik, három az E. pavillonban, egy pedig a B. pavillonban van elhelyezve. A C. pavillonban Tönkö Gyula huszonkilenc esztendő előmunkás fekszik. Mikor belépek — jelenti egy újságíró — a kórház kapuján, a portás három emberrel beszél. Kettő közülök nő, egy fiatal ember.

— Tönkö Gyulát keressük — mondja a fiatal ember izgatottan. Mellette állnak remegve a nők.

— C. pavillon második emelet — feleli a portás készségesen, pedig a látogatási idő már régen elmúlt. Este hét órára jár az idő, a kórház udvarán már lámpák égnek. A kis csoport rohan a keramiton a pavillon felé.

— Rokoni? — kérdeztem tőlük.

— Én a testvéröccse vagyok, ez az asszony a felesége, a leány a sógornője. Most tudtuk meg a dolgot odahaza Csepelen, egyenesen hazulról jövünk.

Izgatottan, lihegve sietünk végig az udvaron, a csikóköpönyegű, sapkás betegek szokatlan kíváncsisággal néznek reánk.

— Ez a C. pavillon — mondja az egyik.

Belépünk a kivilágított lépcsőházba, azután lélegzet nélkül rohanunk föl a lépcsőn. Az üres lépcsőházban úgy hangzik a lépéseink dobbanása, mint valami kétségbeesett halálmars. A második emeletig nem találkozunk senkivel, itt a kórtermek előtt egy apácával találkozunk. Megkérdem a liebe Schwestertől (mert német apácák ezek), hogy itt vannak-e a csepeli sebesültek.

— Einer ist da — mondja a fehér főkö-tőjű, alacsony apáca.

Belépek. A három kísérem aggódva szorong az ajtó előtt. Odabent félhomály, amely pillanatról pillanatra erősödik. Vézna, fehérköpönyeges alakok kószálnak ide-oda a teremben, a fal mellé állított ágyak közt. A betegek. Kettős-hármas csoportokban beszélgetnek egymással.

— Tönkö Gyulát keresem — szólok hangosan.

Odamutatnak egy ágy felé, a szoba másik végén. Az ágy körül két-három beteg ül, benne pedig, amint közelebb jövök, egy emberi testet látok meg. Mezitelen, hatalmas melle nyugtalanul emelkedik, a feje vastagon körül van pólyázva, a két karja is, az arca vörösbarnára van égve és szinte folyik róla a zsiros kenőcs.

— Tönkö Gyula, a családja keresi — mondom az ágyban fekvő embernek. Tönkö Gyula fölemelkedik fektéből, azután hátratorpan. Hirtelenül valami vad vinyogás, valami idegtépő jajongás szakab ki a torkán. Mögöttem már hallatszik vad dobbanással a három kísérem futó közeledése, aminek zaját a betegek papucsuroolása tompítja kérelően.

— Jaj, én édes feleségem, jaj, mi lett belőlem — sirja el magát Tönkö Gyula a férfizokogás őrijítő kétségbeesettségével. És ebben a pillanatban már felel a kérdésére a két asszony megtépett zokogása, valami embertől elszakadt hangtömeg, amit tiz évben egyszer lehet hallani csak. Idegtépő hangok. Még a terem többi betegei is, akik ott vannak, idegesen borzadnak össze reá, pedig ők nap-nap után hozzá lehetnek szokva a kétségbeesett jajongásokhoz.

Nehezen megy, míg valahogy lecsillapodnak és a megégett ember elmondhatja, hogyan történt a katasztrófa. Nehezen jön ki a hang az ajkai közül, amelyet dagadtra égetett a robbanás tüze és vizet iszik közben, mert a torka kiszárad.

— Magamnál vagyok egészen — mondja — a fejem belülről rendben van, csak itt kívül fáj a fejem és a két kezem . . .

Itt megint belevág szavaiba az asszonysírás borzalmas koncertje és Tönkö Gyula csak néhány perc múlva folytathatja:

— Száznyolcvanán állottunk munkába ma reggel a töltény-leszerelő osztályban. Ebben az osztályban március harmadika óta folyik a munka, az 1877-ből való töltényeket szereljük le. A munka abban áll, hogy a Weradl féle fegyverbe való szöges töltényeket gép segítségével szétszedik. Külön a kapszlit, külön az ólmot és külön a puskaport. A munkát tizen-

négy gép végzi, a töltényeket leányok dobják be és a puskaport kisfiúk rostálják meg előszőrre. Második szítálásra a port vedrekben viszik a gyár egy másik részébe. A töltényleszerelő osztálynak Csató Mihály a munkavezetője, én pedig a felügyelő vagyok. A gépek gondozása Strobl Károly lakatosra van bízva.

Már délelőtt észrevettem, hogy a gépekből összenyomott hüvelyek hullanak ki, amiből annyit jelent, hogy a gép elromlott. Ez nagy veszedelem, mert elég egy milliméteres nyomás és a patron felrobban. Magamhoz vettem három darab ilyen összenyomított hüvelyt és bevittem a lakatosnak.

— Itt vannak ezek a patronok, a gép megnyomította őket — mondtam.

— Vigye, most nem érek rá, — szólt a lakatos.

Kimentem. Valami különös érzés azt sugtana nekem, hogy még ma baj lesz ebből. Ugy szurt valami, úgy féltem a munkától, de mégis bementem, be kellett menni. A gép megint kilökött egy csomó megnyomított hüvelyt. Megijedtem, de azután eszembe jutott valami. Összeszedtem hat ilyen elrontott patronot, papirosba csomagoltam és bevittem a szertári kamrába. Gondoltam, hogy ha valami baj történik, én ezzel igazolni tudom magamat. Ezzel visszamentem a gépekhez. Végignézttem őket. A nyolcasnál nem volt ott a leány, aki a patronokat a gépbe dobja.

Ott álltam a gép előtt és azon gondolkoztam, telefonálok a munkavezetőnek, hogy a leány délután nem jött be. Ebben a pillanatban hatalmas dördülés rázza meg a levegőt. Láttam még, hogy valami láng arcon osapott, azután éreztem, hogy repülök. A robbanás kivágott a kisudvarra, amelyet körülbelül tiz méternyire a gépháztól, két méter magas földgát kerít be. A gát fákkal van beültetve. De olyan szerencsém volt, hogy a robbanás a földhöz és nem a fához csapott.

A halálosan sebesültek vallomása.

Egy rendőrtisztviselő kiment a Szent István-kórházba, ahol több súlyosan sebesült munkás vallomását vette jegyzőkönyvbe. A kihallgatott munkások vallomása szövege szerint a következő:

(Tönkö Gyula)

Tönkö Gyula 29 éves gyári munkás a következőket mondja a katasztrófáról:

— Délután fél négy órakor tizenhárom munkással dolgoztam a leszerelő terem hátsó mögött levő deszka épületben. Ebben az épületben van tizenhat, egymástól fafalkával elválasztott löporkamra. A gépek a műhelyben vannak, fal melletti deszkarekeszekben, összesen tizenhat gép. A gépek csövei a falon keresztül a löporkamrába nyulnak be. Az egyik csőben a löpor jön a kamrába, a másikon a hüvely. A robbanáskor a nyolcas, hetes és hatos kamra előtt dolgoztam. A robbanás a nyolcas, hetes, vagy hatos gépekben történt gyuladás következtében.

A kamrák másfél méter hosszúak, egy méter szélesek és két méter magasak.

A kamrák kívülről glüt cilindereken nyugszanak és az ajtójukból deszkán húzzák fel a gyerekek egy megerősített tartálylial az épületből kinyúló csöveken keresztül a puskaport kamrákból a puskaport, illetve egy másik tartálylial a hüvelyeket. A hüvelyeken, amelyek külön csövön és külön vezetékbe ömlenek, meglátható, hogy az épületben működő gépek hogyan dolgoznak. A szabály szerint a gépeknek csak üres hüvelyeket szabad kiadniok. Előfordult azonban máskor is és ma is, hogy a gépek puskapores és összenyomított hüvelyeket adtak ki. Ilyenkor kötelességem volt a művezetőt figyelmeztetni, hogy elrendelhesse a gép beállítását. Tegnaphárom ízben figyelmeztettem Schreiber lakatos és két ízben Csapó műhelyvezetőt. Figyelmeztetésem után rögtön megállították és kijavították a gépet, de hiába, mert két-három

Óra mulva a gép ismét gyűrött és puskaporral telt lövegeket adott ki, melyeket Juhász György adott át nekem. A gépet, amely felrobbant, nem láthattam, mert fal választja el a deszkakamrától, amelynek ajtajában állottam és figyelniem kellett, hogy mozgásban van-e még? Mert előfordult máskor, hogy egy patronhüvely beszorulása által a gép megakadt, ami rendkívül veszélyes és ekkor volt kötelességem a műhelybe telefonálni. A tegnapi robbanás előtt egy gép sem volt elakadva. A robbanást egy begyűrött és rossz karban levő gép által megnyomított és teljesen ki nem ürült puskaporos hüvely okozta. A robbanáskor én kirepültem és felvittek a mentő szobába. Egyebet elmondani nem tudok.

(Gergényi János.)

— Csepelen, a Weisz Manfréd féle tölténgyárban vagyok mint napszámos alkalmazva, ahol tegnap reggel rendes időben álltam munkába. Délután fél két órakor ismét munkába álltam a rendes helyemre, a leszerelő helyiségbe, ahol az 1877. évi Wernli-töltényekből a puskaport távolítják el. Az én munkám abból állott, hogy az összehordott, illetve gépekből kivett, de még gyutacsos töltényeket az udvarra, szabad helyre hordtam ki. A robbanás körülbelül délután három óra tájban történt, amikor én éppen a telt kosár töltényt akartam a szabadba vinni. Éppen a nyolcas géppel szemközt állottam. A robbanás véleményem szerint a gépben történt. A tüzet is onnan láttam kijönni, ahol Porst Ferenc állott, aki éppen a gép által kivetett töltényhüvelyeket akarta kivinni. Hogy mi okozta a robbanást, azt megmondani nem tudom! Én a robbanás pillanatában szemközt állottam a géppel és annak ereje földobott a magasba. Midőn leestem, eszméletemet veszítettem és csak ösztönömnek köszönhetem, hogy a leszerelő teremről kijutottam a szabadba. A sérülésem nagyobbra égeti sebet és a fejemen és jobb kezemen van erős sebem. Bal kezemen kevésbé sérültem meg. A gépeket leírni nem tudom, miután csak öt hete vagyok a gyárban és nem igen foglalkoztam velük. Sérülésemért a gyár vezetőségét okolom és kérem ellene a bűnvádi eljárás megindítását.

(Porst Ferenc.)

— A csepeli Weisz Manfréd-féle tölténgyárban dolgozom, az alsó gyári részben, az úgynevezett leszerelő műhelyben. A műhelyben tizenhat kis leszerelő gép van működésben. Ezek mellett jobbra magamkoru gyermekek végezték a munkát. Minden két gép mellé egy gyermek van beosztva. Tegnap azonban a rendszerrel is kevesebben dolgoztunk, úgy emlékszem, hatan. Rajtuk kívül néhány asszony és fiú is dolgozott a teremben. Ezek a leszerelő gépek arra szolgálnak, hogy a régi modellű töltényekből a löport elfojtó viaszot kinyomják, az álykép szabaddá tett löport tartályokba kiöntik. Nekünk gyermekeknek és nekem is az volt a kötelességem, hogy azokat a tartályokat, amelyek a gép előtt állottak, felhuzattam és a kiöntött löport megszártam. Délután három óra tájban annál a gépnél, amelynél én dolgoztam, hirtelen hatalmas láng csapott felém, fűlsiketítő dörrenés hangzott és én hanyatt-homlok rohantam ki a műhelyből. Éreztem, hogy súlyosan össze vagyok égve. Én egyebet nem tudok és nem emlékszem semmire. Hogy a robbanás mi okból történt, fogalmam sincs róla. Apám már meghalt, anyám özvegy Porst Andrásné, lakik Csepelen, Erzsébet-utca 32. szám alatt.

(Kluçsik Sándor.)

— Tegnap délután három óra után fél négy óra lehetett, amikor a csepeli tölténgyárban a leszerelőből két kanna löport vittem a rendezőbe, ahol egy faházban újra szítják. Illetve még át sem vittem a kannákat a leszerelőbe. Ez körülbelül tíz méter széles és husz méter hosszú helyiség. Hét méter távolságban voltam a kamráktól és tizenöt méterre a helyiségben lévő benzineptől. Egyszerre csak nagy csattanást hallottam, a gépből láng csapott ki, én elestem és meggyúlt rajtam az egész ruha. Hirtelen felugrottam és a szabadba futottam. A gyári doktorokhoz szaladtam, nem néztem senkit, nem tudtam, hogy ezután mi történt. Körülbelül huszonnégyen voltunk abban a helyiségben a kemence körül, amelyik felrobbant, közöttük tizenkét fiú, olyan tízennégy évesek,

akiket látásból ismerik, de a nevüket nem tudom.

Hogy a robbanásnak mi volt az oka, hogy mi idézte azt elő, nem tudom.

(Ottós Mihály.)

— Egy fiú puskaport tett a neki megfelelő kamrába, úgy, mint rendszeren tenni szokta. Olyan munkát végzett, amit máskor is tett és így nem értem miként robbant föl a puskapor. Körülöttem négyen voltak és mind a négyen megsérültek. Én csak a robbanásra emlékszem. Előzőleg semmiféle különöset, rendellenes munkatermeinkben nem észleltem. Egyebet mondani nem tudok.

(Topoly Gyula.)

Érdekes a Topoly Gyula vallomása, a ki pontosan elmondja, hogyan történt a katasztrófa, de rámutat arra is, hogy mi okozta a szerencsétlenséget.

Topoly a következőket mondja:

— Tizenhárom munkással dolgoztam a leszerelő terem háta mögött lévő deszkaépületben, amikor a szerencsétlenség történt. Ebben van tizenhat egymástól falrekeszekkel elválasztott löporkamra. A gépek a műhelyben vannak, fal melletti deszkaládákra erősítve. Összesen tizenhat gép. A gépek két csöve, falon keresztül a löporkamrába nyulnak le. Egyik csőben a löpor jön a kamrába, a másikban az üres hüvely. A robbanás a 7-ik, 8-ik vagy 6-ik gépben történhetett gyutacsgyuladás következtében. Szabály szerint a gépnek csak üres hüvelyeket szabad kiadni, de előfordult máskor is, hogy *összenyomott hüvelyeket adott ki*. Ilyenkor kötelességem a gépet elállítani. Ma is három izben figyelmeztettem Huber lakatost és Csathó műhelyvezetőt. Kijavították, de nem használt, két-három óra mulva ismét puskaporral telt hüvelyeket adott ki a gép. A szerencsétlenséget a gépek tökéletlen állapota okozta.

Ebből a vallomásból pontosan megállapítható a katasztrófa oka, amely tehát a gépekben rejlik.

A tüzvizsgálat a gyárban eddig nem történt meg.

Még két halott.

A már felsorolt halottakon kívül két újabb halott van a Rókus-kórházban, ahol *Munger György* 13 éves fiú ma reggel meghalt. *Rezincsek Pál* 15 éves fiú este halt meg. A többinek állapota a Rókus-kórházban változatlanul életveszélyes, a Szent István-kórházban súlyos.

A hadsereg és a robbanás.

Bécsből táviratozzák: A csepeli gyárban a katonakincstári gyártmányok ellenőrzésére állandóan bizottság székel a helyszínen. Ez a bizottság tegnap táviratilag értesítette a közös hadügyminiszteriumot, hogy az üzem *azonnal beállították és a vállalat ezentúl megtagadja a löpor száraz kiválasztását*. A kincstár ugyanis azt követelte, hogy azt a löport, melyet azonnal használatba vesznek, ne nedvesen kezeljék, mert a nedves löport csak több hét után lehet tölténgyártáshoz használni.

MULATSÁGOK.

(=) Ujencok mulatsága. Az 1909. évben Aradon besorozott ujencok az Iparosház disztermében szeptember hó 4-én, a Kossuth szobor javára nagyszabásu zártkörű regruta-bálat rendeznek.

Dömös Agnes ügye.

Nyilatkoznak a rendőrök.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, augusztus 27.

A szerencsétlenül járt székely leány: Dömös Agnes ügyében, aki Budapesten a Weingruber-pavillon előtt a katonazene hallgatása közben a padon feledkezett s aki két rendőr ellen vádat emelt, a megvádolt rendőrök most nyilatkoznak. Mind a kettő a Hermina-uti Őrszobában teljesít szolgálatot, Goda Károly, a fiatalabbik, ott is lakik.

Magas, karcsu, szép szál fiatal legény Goda Károly, hetyke kis szőke bajuszsal, felfelé álló, úgynevezett sörtehajjal. A jó benyomást csak a néha-néha jelentkező, ügyesen rejtegetett romlottság, önhietség, gyöngye karakter és ligeti szótár teszi tönkre s különösen az a mód, a hogy a leányról, az áldozatról, nyilatkozik. Az eset óta különben a liget don Juan-ja, Goda Károly híres ember lett s özönével kapja a leveleket. Nagyrészt azoktól a nőktől, akik a *Balog Tuta-ügy tárgyalásán annyira gyönyörködtek*. Most is diszkrét látogatója volt lakásán, amely elegáns, szépen berendezett szoba.

A nyilatkozatok a következők:

(Goda a házasságról.)

Goda Károlyt meglepte az eset, biztonsága, fellépése és fölénye pillanatra eserbahagyta.

— Még mindig tart ez az ügy? — szólt meglepetten, — de majd vége lesz. A vizsgálat folyik. Én nekem annyi közöm az esethez, hogy szolgálatban voltam *Borus Balázsszal*. Láttuk Dömös Agnest, a mint egyedül ment haza a ligetből. Az igaz, hogy igazoltattuk, de ehhez jogunk van, ahhoz is, hogy ha nincs rá különös ok, eleresszük az igazolat. Mi Dömös Agnest *el is bocsátottuk*. Hogy mi történt azután vele, nem tudom, csak azt, hogy bevitték a Mozsár-utcai laktanyába. Arra a kívánságra, hogy vegyem el Dömös Agnest — s itt nevetett Goda, — azt mondom, hogy ha más lenne a leány, nem olyan apró, hanem hozzám való, isten neki, még így is, pedig semmi részem az esetben, elvinném. Különben még beszélhetünk róla. A leány azonban nincs egy helyben, ki tudja, hol fordult meg, mi történt vele s most engem szemelt ki. *Bizonyosan belém szeretett s így akarja magát velem elvétenni*.

(Az ellenőr és a rendőrök.)

E közben odaérkezett Gróf rendőrellenőr, aki cifra szavakban adott kifejezést véleményének s erősen védte, s befolyásolta a gyöngye Godát:

— *Szó sincs róla, hogy elvegyük Dömös Agnest*. Ha magasabb lenne, hozzánk való, s lenne 50.000 koronája, a fene bánná. De így szó sincs róla. Különben is a leány azt állítja, hogy tizenegy óráig tartott a zene a Weingruber előtt. Akkor pedig még nem volt szolgálatban sem Goda, sem Borus. A leány raffinált teremtés, nem kell neki hinni.

Figyelmeztették az ellenőr urat, hogy Goda Károly előbb beismerte, hogy találkozott a leánnyal s igazoltatta, s a Weingrubernél 12 óráig tart a zene meleg éjszakákon. Különben is ellentmondás van a rendőrök között. Godaék eleresztették, mert igazolta magát, a harmadik rendőr pedig bekísérte.

— Az a lány nem normális, — szólt az ellenőr — egyik helyről a másikra megy. Most is keressük napok óta s nem találjuk. Aztán össze-vissza beszél.

Egy újságíró beszélt ezenkívül a rendőrség több tagjával az Őrszobán kívül s meglepetve tapasztalta a rendőri szolidaritásnak eddig nem ismert mértékét. Nincs az a védőügyvéd, aki a védelemre annyi okot tudna felhozni, mint Goda és Borus kollégái. Raffináltnak, számítónak mondják Dömös Agnest, a másik része pedig butának, aki nem ismerte meg Borust, tehát más volt ott, valami csavargó. Egyik bolondnak mondja, a másik ra-

vasznak. Volt, aki kétségbevonta Dimitreanu Agoston dr. tiszti főorvos törvényszéki orvosi tudását ez esetben s nem helyeselte az orvosi véleményt. Kis pretoriánus lázongás ütött ki a ligetben s egy rendőr kijelentette, hogy a leány feljelentést se tett volna ellene, ha be nem kísérik. Így boszúból tette. Goda különben ha elveszti állását, akkor sem megy tönkre, visszamegy az iparosságához.

Borus Balázs családos rendőr, a második vádlott, nem volt szolgálatban, de vallomása ugyanaz, a mi Goda Károlyé. Tagad. Azt mondják róla, olyan ember, hogy nem ismer se istent, se embert.

(Nagy György az ügyről.)

Nagy György dr. országgyűlési képviselő, Dömös Agnes jogi képviselője a következőket mondta:

— Emberi kötelesség, hogy nem hagyom a leányt jogsegély nélkül. Képviseletét elvállaltam s igazát kiküzdöm. Itt a tények beszélnek s annak semmi köze az üggyhöz, hogy Dömös Agnes gyakran változtatta helyét. Más is megteszi s ez nem mentés a vádlottaknak. Bejelentettem, hogy képviselem Dömös Agnes székely leányt. Remélem, hogy nem zaklatják tovább.

Mint értesülünk, a VI. kerületi kapitányság Dömös Agnesnek visszaadta Nagy György dr. képviselő megbízását tartalmazó levelét azzal, hogy a képviselő szabályos beadványban maga nyújtja be a képviseletről szóló bejelentést. A rendőrség különben az ügyet áttette a királyi ügyészséghez s az eljárást felüggesztette.

Méreg a pálinkában.

„Rakásra hullanak az emberek.”

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

A budapesti rendőrség ma délelőtt kihallgatta Reitzer Zsigmond szeszügynököt és annak vallomásából kétségtelenül megállapította, hogy a faszeszes rumot, amely Pilisvörösváron pusztított, az Atlanta betéti társaság gyártotta.

Összesen 37 hektolitert állítottak elő coffeinből és faszeszből, a coffeint nyers kávéból nyerték. Ez az eljárás ugyyszólván *találmánya és szabadalma* volt az Atlanta igazgatójának, Szabó Frigyesnek, aki az így gyártott 37 hektoliter rumot Reitzer utján eladta.

Még többet is gyártott volna, de közben a tömő-utcai mérgezések után kiderült, hogy a pálinkát ezek az emberek Grünfeldnél vásárolták, mire Szabó Frigyes összeszedte sátorfáját és megszökött.

A készletet azonban az Atlanta, amely időközben nevet cserélt, vidáman árusította tovább és eladta Budapest csaknem összes nagyobb fűszer- és csemegekereskedőinek. Vásároltak abból a legelőkelőbb fűszerkereskedők, akiknél holnap a rendőrség házkutatást fog tartani, hogy a még raktáron lévő rumot elkobozza.

Egy ujságíró ma felkereste *Fellétár* Emil dr. országos vegyész, aki a megdöbbentő veszedelemről a következőképp nyilatkozott:

— Idáig, a hozzám beérkezett boncjegyzőkönyvek szerint methyl-szesz fogyasztása következtében meghaltak Tót-Derecskén tizenhatan, Nagyváradon tizenketten, Miskolcon kilencen, Budapesten tizenötön, Nyiregyházán hatan és Szamos-Lippán, Derecske környékén, Perlaszon, Komáromban és Pozsonyban több mint huszan. Hogy hány ember betegedett meg, arról hivatalos tudomásom nincs. A methyl-szesz élvezői először álmosak lesznek, szédülnek, rosszul látnak, majd összeesnek és meghalnak. Azok, akik látják a halálvergődésüket — volt rá eset, — autoszugesztio következtében, ha ittak az italból, szintén rosszul lettek és meghaltak. Idáig a hatóságok nem tudták, hogy a methyl-szesz méreg. Tör-

vényeink nem is nyilvánították annak, mert hisz mindössze két év óta, divik hazánkban a methyl-fogyasztás. Én már két évvel ezelőtt jelentést tettem az igazságügyminiszternek, amelyben figyelmeztettem, hogy a methyl mérreg és javasoltam, hogy törvényhozási uton tiltassa be annak árusítását. A miniszter, úgy tudom, közölte jelentésemet a többi miniszteriumokkal. De hogy nem történt semmi, azt abból látom, hogy derűre-borúra gyártják a methylt és hullnak rakásra az emberek.

A pécskai pap drámája.

„A hivatás” tartalma.

*

Irtunk már a Vigszínház egy legközelebbi nijdonságáról, a melynek *A hivatás* a címe, szerzője pedig Gál István pécskai római katolikus pap. A darabot — mely a papi nőtlenség megszüntetését tárgyalja — elolvasta Csernoch János csanádi püspök és annak előadását betiltotta. A Vigszínház igazgatósága azonban ragaszkodik szerződéses jogához és színre hozza a darabot, de maga a szerző is, Gál István, — a ki öccse Gál Gyulának, a Nemzeti Színház művészenek — kívánja annak előadását, mert ezzel a katolikus klérus nagy lelki gyötrelmeit akarja feltárni a világ előtt. A szenzációsnak ígérkező dráma meséjét ismerjük; itt adjuk rövid tartalmát:

Dános Imre esperes együtt él Pánthy Eszterrel, a gazdasszonyával, aki igen előkelő családból származik. A végtelenül meghitt és boldog együttlétnék koronája egy gyönyörű, szép fiatal leány, Pánthy Rózsika, a kettejük leánya. Így élnek ők hárman végtelenül boldogan és valósággal bálványozzák egymást. A leány azonban mit sem sejt származása felől és apját jó bácsikának, anyját pedig jó nénikének nevezi. Dános Imrét most, hogy leánya viruló hajadonná serdült, végtelen fájdalom fogja el, amiért csak dajkamesékkel elégítheti ki ártatlan leánya kíváncsiságait, aki talán sohasem ejtheti ki e szót: atyám. És ki is fakad szenvedélyesen, mert ő mártírja a szerelemnek és áldozata egy lehetetlen intézménynek, a cölibátusnak. Csijeszky Bertalan, egy kétszínű fiatal lelkész, — aki érdemeket akar szerezni akár a derek Dános romlásán is — megtudja Dános egy féltve őrzött titkát, mely szerint az érdemes esperes mozgalmat akar indítani a cölibátus eltörlése érdekében. Meg is szerezte már az esperes erre vonatkozó memorandumát és színleg erősen agitál mellette, elhitetvén Dánossal, hogy azt már hat kerület papsága elfogadta és magáévá tette. És Dános boldogan szorit kezét Csijeszkyvel. Közben Majsay albiró fia megismerkedik a viruló szép Rózsikával; megszeretik egymást és boldogan szövögetik szép jövődjüket. Ezenkívül még egy szerelmi viszony szövődik, még pedig Vámos Ella és Csajkás Dezső fiatal káplán között. Amde mindkét szerelmi viszony kegyetlenül végződik, mert Majsay albiró, amint megtudja Rózsika törvénytelen származását, megjelenik Dánosnál és kiméltelenül szóvá teszi előtte a „kényes ügyet”, a leányt pedig levélben értesíti a fiával való egybekelés lehetetlen voltáról.

Dános kétségbeesetten hallgatta Majsay szavait, majd ekként fakadt ki:

— Megaláztak, megtiportak, de nemcsak az én szívemet, hanem az ártatlan Rózsikáét is. Sok ezer ily megtaposott szívű ember van még, meg sok-sok Rózsika; megvetett, sárba tiport Rózsika. A mi liliomunknak nincs joga a boldogsághoz, mert a mienk. Csakis ezért. A másoké, sok ezer bűnösé, az más. A mienk a sár virága. Az én, a mi gyermekünkre mondta, hogy fattyu . . .

E közben a belépő Csijeszkyhez szól:

— Csijeszky, a vezéretek vagyok!

Ezzel végződik az első felvonás.

*

A második a plébániahivatalban játszódik, ahol Csajkás és Endrefi lelkész beszélgetnek. Előbbi megvallja Endrefinek, hogy szerelmes lett Ellába. Nem tudott ellentállni, nem bírta legyőzni önmagát.

— A pap is hus és vér, — ugymond — szegény leány, hiába való volt minden ellenállásom — elvesztem . . .

— Csak az örök törvény győzött rajtad, — feleli Endrefi.

— Elmondtam Ellának, hogy szakítanunk kell. Oh, hogy nézett rám, mikor magamhoz vontam és megcsókoltam. Az első csók volt, Endrefi, de éreztem vérem minden sejtécskéjében. És éreztem, hogy én is, ő is nem vagyunk más, csak hus és vér, semmi más, csak hus és vér.

Közben Dános memorandumáról felsőbb körökben is tudomást szereztek és Wetser kanonokot küldik el hozzá, aki őt hivatalosan felszólítja, hogy lépjen vissza a mozgalom éléről, mert Csijeszky feljelentette.

Ezalatt Vámos Bélának is tudomására jut, hogy leányát, Ellát, Csajkás a „mintapap” elcsábította; éktelen haragjában valósággal kikorbácsolja leányát és a plébánia-lakra üzi. Amint odaérnek és Csajkás meglátja az agyonhajszolt leányt, rákiált a leány apjára, Vámosra:

— Megtiltom önnek, hogy e nőt bántalmazza!

— Mi jogon? — kérdi a felbőszült apa.

— A szerelem jogán; a szerelem adta őt önnek, az tette most enyémmé.

E megrázó jelenet hatását fokozza most Rózsika megjelenése, aki kezében a Majsayék levelével, — amelyből mindent megtud — végtelen fájdalmas, boldog gyöngédséggel, könnyezve odavonul Eszterhez és ezzel a szóval borul a lábaihoz:

— Anyám!

*

Szegényesen berendezett szobában Budapesten játszódik le a harmadik felvonás. Dánosék lakása. Minden javadalmazásától megfosztották az esperest és zárdába akarták kényszeríteni. De ő a megtört Pánthy Eszterrel és boldogtalan leányukkal, Rózsival Budapestre ment.

De a szörnyű végzet nemcsak őket, hanem szegény Vámos Ellát is elérte. Együtt él Csajkással, akitől gyermeke született. Amde Csajkás megváltozott; régi bálványához maradt hű és teher neki a leányasszony is és főképp a gyermek. A hivatásán csüng ismét Csajkás; mondja is:

— Nincs nagyobb boldogság, mint Istennek szolgálni.

Majd megjelenik Vámos, hogy elvigye a leányt a gyermekkel együtt, mert időközben meghalt a felesége. Mialatt ez lejátszódik, Csajkás összekulesolt kezekkel az ég felé tekint.

*

A bajmoki temetőben végződik a darab.

Ide jó ki a boldogtalan Vámos Ella az édes anyja sírjához. Ide jó ki Dános is megtörtén, Rózsika karjára támaszkodva, hogy elsírassa a hűség asszonyt s a boldogtalan anyát: Pánthy Esztert. Mialatt magas vasfeszület előtt imádkoznak, orgonaszó hallik, amely végtelenül keserű fájdalommal tölti el a végkép összetört lelkű férfit. Most megjelenik Endrefi is. Egyszerre örület vesz erőt Dánoson, aki őrzöngve kiáltja:

— Eresszetek, tudni akarom, hogy a feszület szive is vasból van-e!

S csak nagy erőfeszítéssel tudják Endrefi és Rózsika lecsillapítani a megsemmisült embert, aki a rettenetes lelki kinok súlyos terhe alatt össze-rokad.

Kisvártatva megszólal Endrefi:

— Rózsika, megkaptam a virágosvölgyi plébániát. Boldog lennék, ha megfeleznék velem gondjait; Rózsika, eljön-e hozzám?

— Ez az örökségem, — feleli a leány — ez a hivatásom... megyek.

A gyermekek betörőszövetkezete.

Négy fogoly.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

Elzüllyt tolvajokká, betörökké vált nyolc-tizenegy esztendőes gyermekeket tartóztatott le ma a szegedi rendőrség. A négy elfogott gyermek betörőszövetkezetet alakított. Megesküdtek, hogy nem hagyják el egymást soha, hogy nem riadnak vissza semmitől, hogy kölcsönösen megosztják a zsákmányt. A kis betörőtolvajokat már egyszer elfogta a tavasszal a rendőrség, mert akkor is betörték a lakatlan nyaralókba és mindent elloptak, ruhákat, szerszámokat, kis kacskákat.

A napokban Szegeden a Csaba-utcában és a Tápai-soron a bezárt szobákba betörték, nappal, délelőtt. Egyik helyen az ajtót törték be, a másik helyen a szűk rostélyu ablakon át másztak be. Párnákat, dunnákat, ágytakarókat és fehérneműt vittek el. *Daka* Jánostól pedig kilencvenöt koronát is elloptak.

A rendőrség nyomozott. Minden eredmény nélkül, napokig. A rendőrség tudta, hogy az egyik lakásba az ablakrostélyon csakis gyermek juthatott be, hanem az volt még a gyanúja, hogy a szépen kidolgozott, vakmerő betörésben felnőtt, gyakorlott betörő is a ludas.

Csütörtökre aztán leleplezte, elfogta a betörőtolvajokat a szegedi rendőrség. Vecsérnyés István szegedi detektív és Szabó József felsővárosi őrsparancsnok kiderítették, hogy a vakmerő betörők apró emberek, még pedig Török András, aki a Molnár-utcában lakik a szüleinél és 11 éves, Balla János 11 éves fiu, az Etelka-soron lakik és Tari Lippai András 11 éves és öccse, István, aki kilenc éves. A szülei szintén a felsővárosi Molnár-utcában laknak. Ez a négy gyerekmeg követte el a vakmerő betöréseket. Álkulcsaik voltak, bicskával, törökkel fegyverkeztek föl, bevallották, hogy esetleges meglepetések alkalmával védtek volna az életüket, a zsákmányukat életrehalálra.

A sok pénzt elmulatták, elköltötték a gyerekek, az ágyneműket pedig eladták. Nagy ügyességgel dolgoztak a lopott holmik eladása alkalmával is. Kivitték Tápéra a párnákat, a dunnákat, mert ott biztosabb volt. Szépen elmesélték a tápéi asszonyoknak, hogy hol szereztek föl a párnákat. Aztán árverést tartottak. Összezsúditették a tápéiakat, aztán kiáltották:

— Egy párna három pengő. Senki többet?

Aki legtöbbet adott, azé lett a párna. Csakis akkor adták ki a kezükből a párnát, ha a vevő előre kifizette. Az ágyneműket aztán huszonhárom koronáért eladták Tápén, beballagtak Szegedre, mulattak, ittak, cigarettáztak, lakomákat csaptak.

A négy gyermeket az este tartóztaták le és vitték be a városházára. Három gyermek mindent bevallott, csak a banda feje, a tizenegy éves Török András tagad. Ártatlannak vallja magát, legazemberezi a pajtásait, amiért a szemébe mondják, hogy ő is velük lopott, velük tört be.

Tari Lippai Andrásnak már nagy a multja, pedig tizenegyesztendőes. Nyolc éves korában

már ismert tolvaj volt. A szülei a rendőrség fölbívtására Sopronba adták, javítóintézetbe. De a fiu megszökött a javítóintézetből. Elhatározta, hogy Szegedre szökik. De pénze nem volt. Gyalog akkora utat nem tehetett. Ott settenkedett a soproni állomáson, az egyik vasuti munkással jóbarátságot kötött, akitől megtudta, hogy melyik vonat megy Szegedig.

Szombaton történt. A fiu belopózott a szegedi tehervonat egyik kocsijába. A kocsiban cséplőgépet talált. Bebujt tehát a gépbe, gondolta, ott nem találják meg. Így utazott Szegedre.

KINYOMOZTÁK a kassai pokolgép feladóját.

A rejtelmes honvédtiszt.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

Szenzációs jelentést adott ki ma este a budapesti főkapitányság sajtóirodája. A jelentés hivatalos szűkszavusággal elmondja, hogy a kassai pokolgépes merénylet ügyében a rendőrségnek sikerült kinyomoznia a merénylet elkövetőjét egy tényleges szolgálatban levő honvédtiszt személyében, aki ellen felettes hatósága már meg is indította az eljárást. A nyomozás egyéb eredményét még titkolják, de annyi kiderült, hogy a *tettes: szolgálatban levő honvédhadnagy*, aki egy barátjának gimnázista fiával adatta fel a csomagot.

A merénylet ügyében beállott váratlan fordulatról fővárosi tudósítónk a következőket telefonálja:

A budapesti rendőrkapitányság körül már ma reggel suttegtak arról, hogy a kassai pokolgép ügyében nagy apparatussal megindított nyomozás szenzációs fordulatot vett. Délelőtt kiszivárgott annyi, hogy a rendőrség már ismeri a veszedelmes merénylet tettesét, a csomag feladóját, sőt a szállítólevél megcímezőjét is. Neveket azonban a nyomozás érdekében nem mondtak, de titkolták azért is, mert a tettes — *katonai személy*, akinek ügye a katonai hatóság elé tartozik.

Délután már a következő részletek derültek ki:

Tegnap délután egy ismert fővárosi ügyvéd irodájában megjelent egy elegánsan öltözött fiatalember.

— Ügyvéd ur — mondotta — tanácsot kérek Öntől. Nagy bűn nyomja a lelkemet és nem bírok már tovább hallgatni. A kassai csomagot én címeztem meg, sőt a szállítólevelet is én töltöttem ki. Természetesen fogalmam sem volt arról, hogy mit teszek. Egy barátom, aki tényleges honvédhadnagy, kért meg a dolgra. Most, amikor tudom, mihez nyújtottam segédkezet, nem bírom tovább titkolni tettemet.

Az ügyvéd erre kijelentette az illetőnek, hogy mivel ő ártatlan és semmi baja sem történhet, legjobb, ha amit tud, elmondja a rendőrség előtt. A fiatalember erre az ügyvéd kíséretében a rendőrségre ment, ahol Becker rendőrfogalmazó jegyzőkönyvet vett fel a vallomásról. Az is kiderült, hogy a gépet küldő hadnagy jelenleg szabadságon van és vidéken tartózkodik. Arról is beszéltek a rendőrségen, hogy a detektívek kinyomozták a hadnagy tisztiszolgáját, aki állítólag a csomagot a postára adta. Délután megjelent a főkapitányságon Makkay honvédhadnagy-ezredes és két óra hosz-

szat tárgyalt a nyomozást vezető rendőrfogalmazóval.

Ma este azután a főkapitányság sajtóirodája a következő hivatalos jelentést adta ki:

A *Mátyássy Zoltán* kassai magyar királyi honvédszázados sérelmére elkövetett merénylet tárgyában folytatott rendőri nyomozás során megállapítást nyert, hogy a pokolgépet tartalmazó csomagot egy *hetedik osztályu gimnáziumi tanuló adta fel édesatyja parancsára, aki azt egy tényleges szolgálatban álló katonai személytől kapta feladás végett*. Miután kitünt, hogy a tettes katonai személy, aki felett a magyar kir. honvéd hadbíróóság illetékes intézkedni, a rendőrség a nyomozás összes iratait 67268—1909. f. k. 2. szám alatt áttette a magyar királyi honvéd főparancsnoksághoz, ahol jelenleg *Lochenberger Antal* csász. és kir. tábornok hadbíró és *Gyenes Lajos* őrnagy folytatja a vizsgálatot. A gyanúsított katonai személyek és a többi szereplők nevét a rendőrség a nyomozás érdekében egyelőre titokban marad.

Kossuth Ferenc Edvard királynál

A kereskedelmi miniszter Marienbadban.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 27.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, aki három heti kurán Karlsbadban tartózkodik, ma Marienbadba látogatott el, ahol *Edvard* angol királynak volt vendége. Az érdekes látogatásról a következő távirati jelentéseink számolnak be:

Karlsbadból táviratozzák: *Kossuth Ferenc* kereskedelmi miniszter szeptember 9-ig marad Karlsbadban, ahonnan egyenesen Budapestre utazik. *Kossuth* ma délelőtt fél 11 órakor Karlsbadból automobilon *Marienbadba* ment, ahol *Edvard* angol király meghívására reggelin vett részt. Kíséretében volt *Pallay* titkár is, aki szintén megjelent a lunch-ön. A miniszter ma este tért vissza Karlsbadba.

Egy másik táviratunk jelenti este:

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter ma *Pallay Sándor* titkár kíséretében Marienbadba érkezett, ahol a *Post*-szállóban szállott meg. A miniszter délelőtt 11 órakor meglátogatta a bécsi angol nagykövetet, akinél fél órát időzött. Egy órakor a miniszter és az angol nagykövet a *Hotel Weimar*-ba ment, amelynek első emeletén lakik *Edvard* király. A szálló előcsarnokában *Kossuthot* és titkárát az angol király adjutánsa fogadta és bekísérte őket a király lakosztályába. Az angol nagykövet mutatta be *Kossuthot* az angol királynak, aki a minisztert barátságosan üdvözölte előbb német, majd angol nyelven. Hosszabb társalgás után a miniszter résztvett azon a lunch-ön, melyet a király a szálló erkélyén adott. *Kossuth* a felség jobbán ült. *Edvard* sokáig társalgott a miniszterrel. A beszélgetés során *Kossuth* arról az időről is megemlékezett, melyet egykor Angliában töltött. Fél négy óráig tartott az uzsonna, mire a király nagyon kegyesen bucsut vett a minisztertől.

Perzsa „miniszter“ Aradon.

Egy aradi leány szerencséje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 2.

A Budapest felől délben Aradra érkező gyorsvonatról egy gummitalpas a Központi szállodához hajtott. A fiakerből egy körülbelül negyvenöt éves közep magasságú, erősen keleti típusú férfiú lépett ki, majd kíségetett abból egy fiatal leányt. A szürke utazó ruhába öltözött ur után egy második kocsi hozta a podgyaszt. A rézveretű kofferek, a vászonbevonatu kalapskatulyák sejtették, hogy valami jó módú ember utipodgyászához tartoznak. A szállodai portás felvezette az utasokat a már előre megrendelt szobába, ahol a férfi az eléje tett bejelentő lapra a következőket írta:

Wazire Aezame Ahstanä

Ministre

Mesched.

Persien.

Ebédet rendeltek, melyet lakásukon költöttek el, majd pihenni tértek. A délután folyamán gyorsan elterjedt a városban a híre annak, hogy a szálloda vendége egy perzsa miniszter, akinek utitársa nem más, mint *Sonn Anna*, egy aradi, a vaggongyárban dolgozó asztalosnak a leánya.

A perzsi vendég délután nem mozdult ki a szobából. Ellenben kísérőnője megjelent a rendőrségen és utlevelet kért Perzsiába. Itt felvilágosították, hogy a legújabb intézkedés szerint csak szülői beleegyezéssel kapnak kiskorúak utlevelet s *Sonn* kisasszony megígérte, hogy holnap megjelenik édes apjával újra a rendőrségen utlevelének kiváltása céljából.

Az Aradi Közlöny munkatársának alkalma volt a perzsa urral beszélgetni, aki úgy látszik, roppant féltékeny természetű. Mikor munkatársunk a szobában jelen volt hölgyekkel, *Sonn Annával* és nővérével is akart néhány szót váltani, haragosan cseppet a portásnak és kijelentette, hogy *elköltözik a szállodából, ha férfi látogatók zavarják.*

Az erősen barna aroszinű férfi tört német-séggel elmondotta, hogy Bécsben a perzsa nagykövetségen volt mint követségi tanácsos, (vagy minthogy a perzsaánál minden diplomatát miniszternek hívnak,) mint miniszter alkalmazva.

— A forradalmi kormány visszahívott — mondotta az eksztanácsos — és én teljesen visszavonulok a közügyektől. Eladom Perzsiában a birtokomat és Európába jövök lakni.

Ezzel az audiencia számba menő beszélgetés véget is ért. Még csak a névjegyet nyújtotta át, melynek az az érdekessége, hogy *nincs rajta a tulajdonosának — a rangja.*

Wazire Aezame

Ahstanä

Mesched.

Persien.

Ebből senki sem tudhatja meg, hogy az aradi asztalos leányával utazó ur — miniszter is.

Sonn Annával Bécsben ismerkedett meg, aki ott valamelyik kisebb mulatóhelyen sanzonett volt. Már Bécsben akartak utlevelet vál-

tani, de minthogy a leány magyar honos, az osztrák hatóság nem állította ki az okmányt.

Mint említettük, az aradi rendőrség fogja lehetővé tenni *Sonn Annának*, hogy akadálytalanul követhesse a „minisztert“ Perzsiába, ahol — mint ő mondja — *feleségül fogja venni.*

A keleti vendég holnap délben utazik tovább és Bukaresten át megy hazájába.

Kevés a korona.

*

Az osztrák-magyar bank ülésén Pranger főtanácsos kijelentette, hogy kevés az egykoronás.

Költő, ki rimeket ebédél
S éjjel ábrándfelhőkben ül,
Mit tudhatott az mostanáig
Pranger vezértitkár felül?

Nagysulyu kamatlábkirály ez,
S ügyetlen fő-senki az ott;
S a költő meg a vezértitkár
Egy sóhajban találkozott.

Találkozott, mint künn a szántón
Ekével a szűz borona,
A banktitkár is rájött arra:
„Szörnyen kevés a korona.“

Kevés, a semminél alig több,
Mint fagyott szőlőn a gerezd
S a költő szól: „Ah, Pranger, Pranger
És ön eddig nem tudta ezt?”

Hazánk közigazdasága testén
Ez a legrégebbi rákfene,
S olyankor van legtöbbször hija
Mikor legjobban kellene.

Kevés a kronesi, — s mégse bőgjön
Kit a sors ily zavarba dönt,
A végszükségben a főpincér,
— Csak szóljon — kíségeti önt.

R.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 28-án az időjárás: sok helyütt csapadék, zivatarok, később hűvösebb.

— **Öfelsége a tirolai ünnepen.** Innsbruckból táviratozzák: A száz éves jubileumi tartományi ünnep és szabad lövészverseny már a hó 22-én megkezdődött és szeptember 5-én ér véget. Összesen 80.000 koronát fordítanak díjakra. Résztvehetnek a tirolai és vorarlbergi bejegyzett vadászokon kívül az osztrák vadászszövetség, a magyar vadászegyesület, a német vadászszövetség és a svájci vadászegyesület tagjai, továbbá a külföldi meghívott lövészek. A jelentkezők száma igen nagy és már eddig is kitűnő eredményeket értek el a verseny folyamán. Öfelsége holnap reggel 9 órakor Innsbruckba utazik, hogy résztvegyen a tirolai parasztokból álló csapatok 100 év előtt tanusított hősi elmentállása alkalmából rendezett jubileumi ünnepélyeken. A lakosság nagy előkészületeket tesz, hogy öfelségét méltóan fogadja és újból bizonyosságot tegyen hűségéről és ragaszkodásáról a dinasztia iránt.

— **A nemzetközi orvoskongresszus.** Fővárosi tudósítónk jelenti: A holnap, szombaton kezdődő nemzetközi orvoskongresszusra teljesen befejeződtek az előkészületek. Ma délelőtt 10 órakor az Akadémia nagytermében már ülésezett a nemzetközi orvosi sajtószövetkezet *Lenhossék Mihály* egyetemi tanár elnöklésével. Az első tanácskozáson számos kiváló külföldi író vett részt.

— **Cseh orvosok kirohanása.** Prágából jelentik: A cseh orvosok a budapesti nemzetközi orvoskongresszustól való távolmaradásukra vonatkozó memorandumban szolidárisoknak jelentik ki magukat a tót, horvát, szerb, ruthén és román kartársakkal, akik a kongresszuson való részvételtől már elállottak. A cseh orvosok — úgymond a memorandum — nem lehetnek jelen ott, ahonnan legközelebbi fajrokonai hiányoznak és nem fogadják el oly állam és oly nemzet vendégszeretetét, a melynek túlnyomó többsége azonosítja magát oly kultur-ellenes, sovínista, erőszakos és a demokratikus és szabad Európa öntudatával ellentétes kormányrendszerrel, a minőnek a magyar kormányrendszert mondani lehet. A memorandum rámutat a magyarországi üldözésekre és a börtönök túlszűfoltására, valamint *Srobar dr.* tót orvos esetére, akit egy évi börtönre és 900 korona pénzbüntetésre ítélték, mert a népet figyelmeztette azon jogára, hogy az iskolában anyanyelvén tanítsák, a bíróság előtt anyanyelvén szólaljon meg és hogy az adók egyenlő elosztását követelhesse. Rámutat továbbá a memorandum *Vajda dr.* képviselő román kartársnak a magyar képviselőházban történt megrendszabályozására. A cseh orvosi kar meg van győződve, hogy más nemzetek orvosai ép így cselekednének, ha oly jól ismernék a viszonyokat, mint a cseh orvosok. A memorandumot aláírták *Hlava Jarosláv dr.* tanár, udvari tanácsos és az osztrák urakháza tagja, mint a budapesti nemzetközi orvoskongresszus prágai cseh nemzeti bizottságának elnöke, *Pessina Mátyás dr.* tanár, mint a szláv orvosi bizottság cseh osztályának elnöke és *Potynek dr.* orvos, a csehországi, morvaországi és sziléziai cseh orvosok központi szövetségének elnöke.

— **Lónyay grófok utazása.** Pozsonyból jelentik: *Stefánia* főhercegnő és *Lónyay Elemér* gróf *Marienbad*-ból visszaérkeztek Oroszvárra. A grófi pár szeptember 10-ig Oroszvárról marad és ezután néhány napra Lengyelországba utazik.

— **Bécsi cégek bojkottálása.** Prágából táviratozzák: Ma az összes prágai kereskedők közt röpiratokat osztottak szét, melyekben felszólítják őket, hogy tekintettel a bécsi cseh-ellenes agitációra, a bécsi cégeket bojkottálják és szükségleteiket Franciaországból szerezzék be.

— **Aradmegyei föltalálók.** A föltaláló kedv az utóbbi időben nagy mérveket ölt. Megszázszorozódott ama vállalkozó férfiak száma, akik új és ismeretlen eszközök föltalálásán fáradoznak. Az országos szabadalmi hivatalban rengeteg sokan jelentenek be találmányokat szabad értékesítés céljából. A találmányok értékesítőinek új névsorában látható egy aradi és két aradmegyei férfi neve. Az első *Balassa Adolf* kereskedelmi utazó, aki *kicszerűlhető cipősarokra* kér szabadalmat, hogy azt értékesíthesse. — *Helm Ottó monyorói* jószágigazgató és *Tuzek József* borosjenői malomtulajdonos zsákmánytalálók föltalálók, amelyre most szabadalmat kérnek.

— **Kardpárbaj.** A szabókongresszusból kifolyólag támadt hírlapi polémia következtében *Zima Tibor*, aradi lapszerkesztő, a Kereskedelmi és Iparkamara titkára és *Kaszab Géza*, az Aradi munkaadószövetségek főtitkára között ma délután öt órakor a honvédszárlaktanya vívótermében kardpárbaj volt. A párbaj *Kaszab Géza* sebesülésével végződött. A felek kibé-
kültek.

— Vízierők kihasználása Aradmegyében. A *Műszaki Világ* jelenti, hogy a napokban tartották meg Miskolczy Ferenc megyei alispán vezetése alatt a biharmegyei Remec községben a Drágán-patak vízerejének kihasználására tervezett vizimű hivatalos helyszíni szemlét. Ezzel kapcsolatban — valószínűleg érdekelt részről — a nagyváradi lapokban az alábbi szakközlemény jelent meg, a pénzügyi rész illetőleg olyan nevekkel kapcsolatban, amelyek igen alkalmasak ezt a kissé regényes tervezetet a komolyság mázával bevonni. A kommuniké hangzik pedig eképpen: „A Drágán-patak vizesése Bihar- és Kolozsmegye határán fekszik. A megtartott vizsgálatok és számadások adatai szerint a vizesés 30,000 lóerő energiát szolgáltat. A víztároló medence Kolozsmegyében terül el, az erőtelepet pedig Bihar-megyében helyezik el. A kettőt egy sziklatömegbe furt, két kilométer hosszú alagút köti össze. A vizesés energiáját 30,000,000 korona beruházásával használják ki öntözés céljaira, a Körös hajózhatóságának előmozdítására, gyárüzemek hajtására egész Bihar-, Kolozs-, esetleg Arad- és Hunyadmegyében. Ezt a hatalmas akciót már hosszabb idő óta készítik elő s a földművelésügyi miniszter már meg is adta az engedélyt az előmunkálatok megkezdéséhez. El lehet képzelni, hogy milyen nagy jövőt ígér a Drágán vizesése Bihar-, Kolozs- és Aradvármegyék közgazdasági életének, ha ebbe a vállalkozásba előkelő, világhírű pénzintézetek 30 millió koronát fektetnek be. A Drágán vizesés felhasználásának eszméje a Magyar Vasúti Forgalmi Részvénytársaságtól ered s létrejött első sorban Urbán Adolf kir. tanácsos vezérigazgató nagy agilitásának és páratlan összekötéseinek köszönhető. A vállalat beruházásához szükséges 30 millió koronát a következő intézetek adják: Magyar Forgalmi Vasúti Részvénytársaság, Wiener Bankverein, Deutsche Bank és Rothschild A. S.”

— Elhunyt horvát politikus. Zágrábi távirat jelenti: Az éjszaka meghalt *Vrbancs* Ferenc országgyűlési képviselő, a horvát autonom párt tagja. *Vrbancs*, aki egyetemi tanár is volt, egyike volt Horvátország legkiválóbb pénzügyi és gazdasági kapacitásainak. Mint a horvát koalíció tagja, a magyar országgyűlésen is tevékeny részt vett, különösen sokat szerepelt a lezajlott horvát obstrukcióban.

— Bleriot Budapesten. Megírtuk, hogy *Bleriot*, a La-Manche-csatornát átrepülő aviatikus Budapesten is bemutatja repülőgépet. Mint Budapestről táviratozzák, *Bleriot* képviselője, *Pichon* Alfréd mérnök, ma oda érkezett, hogy a fel szállásra alkalmas helyet keressen.

— A raguzai halálmars. Bécsből táviratozzák: Kapcsolatban egyes lapok közléseivel, a melyek szerint Dalmácia déli részében gyakorlatozó katonai csapatokkal erőszakos meneteleket hajtottak végre, amelyeknek következtében állítólag több száz katona megsebesült, sőt halálozások is fordultak elő, illetékes helyen a beérkezett hivatalos jelentés alapján megállapítják, hogy a fenti közlések hamisak és tulzottak. Az igazság az, hogy egyes csapatoknál kedvezőtlen időjárási viszonyok következtében futólag magasabb volt a beteglétszám.

— Haverda Mariska bűnügye. *Szabadkáról* jelentik, hogy a vizsgálóbíró ma befejezte *Haverda* Mariska bűnügyében a vizsgálatot. *Jánossy* védője a szegedi királyi táblához felfolyamodással élt a vádtanács ama határozata ellen, melylyel elutasította azt a kérvényét, melyben *Jánossy* elmeállapotának az igazságügyi orvosi tanács által történendő megvizsgálását kérte. *Elfogták* ma *Vojtának* egy levelét, melyben felhívja *Haverda* Mariskát arra, hogy hártson mindent *Jánossy*ra, akit ugyanis beszámíthatatlannak fognak mondani. Egy berlini cég állítólag ajánlatot tett *Jánossynak* emlékiratai megírására, de *Jánossy* visszautasította.

— Eljegyzés. *Weisz* Simon, a *Weisz* Ignác és fia *Almásalecilli* cég belfagya eljegyezte *Stern* Rózsika kisasszonyt *Makó*ról. (Minden külön értesítés helyett.)

— *Kell* *Manó* cég ajánlja kitűnő minőségű *harisnyáit* és *keztüit*. Telefon szám 673.

— *Mennek* már a *fecskek* . . . A kora reggeli órákban hosszú sűrű sorban helyezkednek el a fecskék a táviró- és telefon drótokon s fölkerelkedve, csapatosan keringenek a város fölött, ami annyit jelent, hogy itt a *Boldogasszony*napja után való költözködés ideje. A lég szárnyas vándorai nagy utra készülnek. Csapatosan járnak, hogy magukról megfélemező társaikat figyelmeztessék a csatlakozásra. Az első csapat már elhagyta a várost. Ezzel a csapattal mentek az első költésből fölnevelődött fiatalok, melyek már elég erősek a messze tengereken való utra. A későbbi költés szaporulata majd csak később, *kisasszony* napja után, a második csapattal vonul el. Az ösztön így irányítja a madarak költözködését. Az erősebbek korábban, a gyengébbek később kelnek utra. Ez a természet örök rendje. A fecskék költözködésével megindul az összes vándormadarak vonulása.

— *Halál* az utcán. Ma reggel félnyolc órakor a *Deák* *Ferenc*-utca 41. számú ház előtt hirtelen rosszul lett *Kohn* *Lajos* 52 éves soborsini könyvelő. Összeesett és néhány pernyi szenvedés után meghalt. *Hecht* *Adolf* dr. rendőrorvos agyvérzést állapított meg a halál okául. A mentők kivonultak és a hullát a zsidó temető halottas házába szállították.

— Szerencsétlenül járt gróf. *Kremonai* távirat jelenti: A hadgyakorlaton *Picenengo* közelében *Rocinaráli* gróf hadnagy lova egy *automobiltól* megvadult és levetette lovasát. A gróf oly szerencsétlenül esett az utszéli kövekre, hogy *szörnyet* halt.

— *Halálos vihar*. *Déváról* jelentik: *Nyiresfalva* község mellett a *Gurabod* faszénégető telepen az éjjel erős vihar volt. A hegyről leömlő vízáradat magával sodorta a telep kunyhóit. *Két munkás belefutott a vízbe*, négy pedig súlyos sérüléssel megmenekült. A hullákat a *Cserna* folyóól kifogták.

— *Letartóztatott* leánykereskedő. *Nagyváradon* — mint onnét táviratozzák — letartóztatta a rendőrség *Sastera* *József* bileki éjjeli mulatóhelytulajdonost, aki *Nagyváradról* *Bosznia*ba szállította a leányokat. Most is egy *brasói* tanító 12 éves leányát akarta elvinni, de a rendőrség még idejében elfogta. Büntársai ellen is folyik a vizsgálat.

— *A dézsába* fuladt. *Ószentanna* községben *Nagy* *Mitru* három éves fiu, mialatt anyja őt kis testvérének kenyeret adott, kiöszont az udvarba és egy ott levő vizes dézsába fuladt.

— *Szerelmes* volt a menyébe. Véres családi dráma játszódott le *Sipet*, *temesmegyei* községben. *Dogán* *Tamás* hetven éves parasztgazda már régebb idő óta nagyon rossz viszonyban élt ifjabbik fiával, ifjabb *Dogán* *Tamással*. Az öreg ugyanis tulságosan gyengéd érzelmekekkel viseltetett fia felesége iránt és folyton üldözte szerelmével. Az asszony azonban mindig visszautasította az abnormis erkölcsi érzésű ember ajánlatait. Emiatt a szóváltások, egyenetlenkedések napirendben voltak az öregek és fiatalok közt. Tegnapelőtt este ismét összeszólkóztak az utcán. A lármára kijött a vén szerelmes öregebbik fia, *Dogán* *Illés* is és szét akarta őket választani. Ekkor ifjabb *Dogán* *Tamás* hirtelen előrántott egy revolvert és *kétszer apjára lött*, de nem őt találta, hanem bátyját, akinek a golyó lábába hatolt. A fiatal merénylőt, aki most már harmadszor akarta lelőni apját, letartóztatták. A *temesvári* ügyészség megindította ellene az eljárást.

— *Elfogott* pénzhamisítók. *Mezőkovácsházáról* jelentik, hogy ott nagyobb pénzhamisító bandát leplezett le a rendőrség. Letartóztatták *Csányi* *Ferenc* és *Varga* *János* gépészeket, *Spiák* *Ferenc* órást és egy földmivest, akik hamis 1000 koronásokat gyártottak és hoztak forgalomba. A pénzhamisítók jelentékeny vagyona tettek szert.

— *Kossak* csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. *Weitzer* *János*-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— *A beiratások* a *Kessler* *Izabella*-féle fiu- és leány magán elemi iskolában szeptember 1-én kezdődnek. Felvilágosítással délutánonként *Kazinczy*-utca 10., az iskola épületében készséggel szolgál a tulajdonos. 3108.

— *Francia* *likörök* legbiztosabb készítésére, — *házilag* — a *likör* aroma 1 üveg 60 fillér *Vojtek* és *Weisznál*. 17

Csodabogár-szemelvények.

Öszintén szólva, ha olykor-olykor lapszemelvényt hozunk, a mulattatáson felül az a célunk is van, hogy az illető lapot figyelmeztessük tévedésére. Csakhogy szomorúan mulatságos a dologban, hogy az illető lapok a kiserkesztést még kitűntetésnek veszik. A multkoriban például az *Esztergom* és *Vidéke* című lap kritikáiból gombostűre tűztünk néhány csodabogarat. És mi a válasz rá? *Dagadó* önézettel a következőket írja legutóbbi számában:

„Lapunk színházi kritikái, mint az új kritikai stílus remekei, ritka feltűnést keltenek az egész országban. Fővárosi és vidéki előkelőbb napl, heti vagy időszeri folyóiratok szemelvényeket közölnek belőle.”

Igy az *Esztergom* és *Vidéke* és csak természetesen, hogy most már még jobban nekiszilajodik a lap színreferense; például ilyeneket ír:

„Szinkörünk színigazgatója a színművészet terén nem szokott járni a per fas et nefas. Mert valaki lehet kitűnő direktor és gyenge színész... Különben is Mezeinél nem az a fontos, hogy jó színész legyen. Beöthynek lassan három színháza lesz s bizonyos, hogy játszani nem tud... Vagy: Mezeinél lelkéből a tulprodukált lira hamar kicsordult . . . mivel lelkének minden liráját a *prelidium*ba öntötte, csak egy idilt tudott nekünk be-

Rendkívül olcsó árakban!! Szövetmaradékok elárúsítása.

Teljes öltönyök úgy fiuk részére is a posztó gyári raktárban Arad, Szabadságtér 17.

Telefon 475. sz.

Leichner és Fleischer, Arad és Pécs.

mutatni: egy térden álló asszonyt, aki a balkezével vet keresztet."

Ezek után bizonyos aggodással adjuk közre egy országgyűlési képviselő főszerkesztésében megjelenő erdélyi ujságnak *Mászkálás* címen közreadott külpolitikai véleményét. Hátha ez a lap is nekiszilajodik. No, de mindegy; megkockáztatjuk, mert nagyon kedves irás; ime:

"Ki a fene látott szürdölmányon apró ezüst gombot? Mennyit mászkálnak ezek az uralkodók! Edvárd angol király sötét inkognitóban érkezik Marienbadba (magyarul: Mária kádjába), amikor a mi jó öreg királyunkat — ha csak nem kacska! — meglátogatja. Jön! Jön! Biztosan jön. Mosolyog is... De az angol szívesen kicsavarná a nyakunkat. Az ilyen politikai ölekezés olyan, mint az asszonyok barátsága. Fő-nő az a huncut Edvárd Onkel! Akkora ünnepi beszédek voltak, mint ide Kecskemét, vagy Hatvan. Povedálnak a békéről. Mert kukoricaérés van. Ők a békeapostolok. Pedig ők fogják a legelső nagy zene-bonát kezdeni... Itt a cár nem állt meg. Egy rengeteg nagy ebédet Fallières polgártárral, ezzel a politikai szücsmesterrel, másnap is végig kanalazott s azzal felült hajójára s az orosz hajórajjal megindult Cowes felé, hogy Edvárd angol királlyal találkozzék s találkozott is. A részletek ugyanolyanok, mint máskor. Megint evés volt. Istenkém, istenkém, istenkém, micsoda gyomruk van.

A "Hatvani Hírlap"-nak nem kisebb ember, mint maga Szent Péter a heti krónikása. Szent Péter palástjába burkolózva szokott a kedélyes munkatárs hozzászólni a városi adóbeszedés mizériáihoz és jókedvű, humoros szellemi röppentyűket ereget. A "Hatvani Hírlap" vasárnapi számából elmaradt Szent Péter levele s helyette szól egy hír, melyből kiderül, hogy Hatvany József báró, Hatvan diszpolgára nemcsak a városnak nagy jótévedője, hanem a "Hatvani Hírlap"-nak is, mert ime témát, sőt themát nyert tőle Szent Péter.

Báró Hatvany József, városunk diszpolgára — írja a hatvani ujság — schweizi üdüléséből lapunk számára közügyeinket tárgyaló levelet intézett szerkesztőségünkhöz. Minthogy a levél lapzártakor érkezett, jövő számunkban közöljük, ezuttal oszupán annyit említünk meg a mély tartalmu és meggyőző erejű levélből, hogy annak polemikus vonatkozásai Szent Péter munkatársunk levelében foglaltakra terjeszkednek ki, mi által, mint az illusztris levélírónk is jelzi:

"Adok neki nyers anyagot érdekes új cikk számára."

Themát nyert Szent Péter új levelek írásához.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* **Agyugyártás.** A leggyilkolobb feyvernek, a tömegek pusztítására szánt ágyunak gyártását mutatja be szenzációs mozgófényképben az Uránia színház. Aligha van köztünk olyan ember, aki színről-színre látta volna eddig az agyugyártást, melyről csak magas protekcióval lehetett felvételt készíteni. Az új műsor különben is bővelkedik válogatott érdekességekben. Egy speciális török felvétel egy pasa fiának érdekes szerelni regényét mutatja be érdekes képben. Egy Montekarlóban lejátszódó szerelmi dráma már csak a környezet miatt is érdeklődésre számíthat. A mulatságos képek pedig a legnagyobb szórakozást nyújtják a közönségnek. 791

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Vidéki előfizető. Bécsben, az osztrák-magyar bank palotájában a délelőtti órákban megtalálható.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 27.

Már szinte megszoktuk a rendellenes időjárás káros hatását. Most is — mint a gazdák részéről a panasz hallható — a tengeri a nem elegendő csapadék hiányában gyenge termést ígér.

A gabonaüzlet irányzata lanyha. A gazdák lassan-lassan áruba bocsájtják búzájukat. Ugy látszik előbb Rohonci, utóbb Rubinek érvelései meggyőzték a gazdákat és a piacra viszik búzájuk egy részét.

A mai piacon eladásra került:

3000 mm. buza (uj)	13:40—13:80
300 mm. árpa (uj)	6:80—6:90
200 mm. tengeri (ó)	7:20—7:30
200 mm. rozs (uj)	8:80—8:90
500 mm. zab (uj)	6:80—7:00

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 27.

Készáru: Kínálat jó, vételkedv korlátolt. 30 ezer mm. 5—10 fillérrel olcsóbb. Amerika $\frac{1}{2}$ -el olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.13—7.14	7.15—7.16
Buza 1909. októberre	13.58—13.59	13.55—13.56
Buza 1910. áprílisa	13.69—13.70	13.66—13.67
Rozs 1909. októberre	9.62—9.63	9.63—9.64
Zab 1909. októberre	7.32—7.33	7.33—7.33

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 654 —
Magyar hitelrészvény 759 50

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. augusztus 27.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	13:10—13:20
76 " " " " " " " " " "	13:30—13:35
77 " " " " " " " " " "	13:40—13:45
78 " " " " " " " " " "	13:45—13:50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj... ..	13:00—13:05
Rozs uj... ..	8:70—8:75
Árpa uj	6:75—6:80
Zab uj	6:60—6:70
Tengeri régi	7:30—7:40

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Augusztus 27. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 140—142 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 144—145 fillérig.

Sertéslétszám: augusztus hó 24. napján volt készlet 28516 darab, augusztus 25. napján felhajtott 255 darab, aug. 25. napján elszállított 223 darab, augusztus 25. napjára maradt készletben: 28,375 darab.
A hizott sertés üzlet irányzata vevők változatlan.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérsó Simenyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. augusztus 28-án, szombaton:

1. Leselkedők. Humoros. — 2. Török szerelem. Dráma. — 3. A Don Juan cigány. Bobózat. — 4. Regény Montekarlóban. Dráma — 5. Az ócska festmény. Humoros. — 6. A szerencse talizmán. Színes látványosság. — 7. Agyugyártás Szenzációs felvétel.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred seregszámjatszika. — Cukrászda.

Iskola- könyvek

minden helybeli és vidéki tanintézet részére

használtan is

az előirt legújabb kiadásokban

(félárban)

kaphatók

KERPEL

IZSÓ

könyv- és papirkereskedésében
Aradon, Andrássy-tér 20.

(Fischer Eliz palota.)

Telefon 385. szám.

Használt tankönyvekre való előjegyzéseket már most elfogadok,

Minden tankönyv
használhatóságáért felelek. 931

Az összes tanszerek, u. m. füzetek, rajztömbök, vonalzó, körzők, festékek, stb. elsőrendű minőségben, hazai készítményekben és nagy választékban vannak raktáron.

Az izr. ünnepekre való makzók és imakönyvek nagy választéka.

Új és használt
tankönyvek

legnagyobb készlete.

Kiváló tisztelettel Kerpel Izsó
A „Vasutas Szövetség Aradi Kerületének” szállítója.

ARAD LEGNAGYOBB

ISKOLA KÖNYV-IRÁSKÉRTÁRA

INGOSZ. és FIA

Andrássy-tér 16. és Weitzer J.-u.
Uj és használt
könyvek.

Vasuti szövetség szállítója.

Kérjük a jó izlésű közönséget, hogy a hirdetésünket utánzó czegeket a jól megérdemelt mellőzésben részesítse.

PF AFF
varrógépek
háztartási és ipari célokra.

Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek.

Minden egyes varrógépet a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egyedüli képviselő
Hammer Vilmos
műszerész 2991
Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 96.

Nemesfajú görög és sárga **dinnye**

sárga kicsinyben kgként 20 és 10 fillér.
" nagyban kgként 16 és 8 fillér.
görög kicsinyben kgként 7 fillér.
" nagyban kgként 6 fillér.

Kapható: 2963
Hámory Gazdaságnál
Arad, Deák Ferenc-utca 3.

Kugehardt-féle
Chassalla Sandalok
hölgyek, urak és gyermekek részére 2096

tennis czipők
kizárólagosan
Weinberger János cipő áruházában kaphatók.

A jegyzői teendőkben jártas
fiatalember
évi 1000 korona fizetés, lakás, fűtés, világítás javadalmazása mellett, azonnal alkalmazást nyerhet.
Solymos, 1909. évi augusztus 26.
Posevitz Géza,
3179 körjegyző.

Alkalmi vételek és eladások
ékszertárgyakban
arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra és ékszertárára
Deutsch Izidor
órás és ékszerész 2751
Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák
arany és ezüstneműek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyakra átcsereeltetnek
TELEFON 438. TELEFON 438.

Villanyvilágítás,
elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító, villamoscsengő és jelző berendezések.
Gáz- és villanycsillárok,
lámpák és izzótestek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENC
Arad, Atzél Péter-utca 2.
(a színház főbejáratával szemben, Bohus udvar.)
Telefon 595. 2717

Mérlegképes
könyvvezető
feltétlenül megbízható, sokoldalú munkaerő, több nyelven levelez, 3170

állást keres.
Szives értesítések „Commerce vagy ipar“ jeligére Kerpel Izsó papirkereskedésébe kéretnek.

Hirdetmény.
Az aradi ügyvédi kamara folyó évi szeptember hó 30 án d. e. 10 órakor saját helyiségében **rendkívüli közgyűlést** tart, melyre a kamara tagjait tisztelettel meghívom.
A rendkívüli közgyűlés tárgya:
A lemondás folytán megüresedett kamarai ügyészi állásnak választás úján való betöltése.
Arad, 1909. évi augusztus hó 26 án.
Szalay Károly,
3173 kamarai elnök.

Állandó gyors- és gépirási tanfolyam!

Szeptember 1-én megnyíló tanfolyamunkon még csak néhány üres hely van. Az esti órákban külön tanfolyam kereskedelmi alkalmazottak részére. Könyvitelán!

A végzett növendékek szabályszerű vizsga után bizonyítványt nyernek. **Díjtalan állásközvetítés!**
2081
javító műhely. Kellék-raktár. Copping Office!

Ziffer és Molnár

Összes Írógépek műszaki Intézete

Arad, Szabadság-tér 16. szám.

APRO HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretség híján

házasújsra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszoyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterületet,

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

Aki

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

Aki

mindeneket vétel vagy bérbevétel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Jó írásu. Gépirónő. Szőke 25. Megvételre. Virradás. Borbély üzlet. Állandó. G. E. Szőlő. Kiválóknak. Tisztességes jellegre levelek vannak a kiadóban, kérjük elvitetni.

1—2 iskolás gyermek

teljes ellátást nyer. Bővebbet Ifj. Klein Mór könyvkereskedésében. 8168

Szőlőcsomagoló papir,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Megvételre keresek

egy jóforgalmu helyen levő házat, amelyben szatócsüzlet van italmérés és trafik engedéllyel. Ajánlatok „Megvételre” címen a kiadóba kéretnek.

Segédjegyző

állást keres. Ajánlatok „Segédjegyző” címen a kiadóba kéretnek. 3131

Könyvelő,

ki nagyobb iparvállalatnál több éven át működött, helyben vagy vidéken alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 3167

Ügynökök

hirdetések szerzésére felvétetnek. Jelentkezések e lap kiadóhivatalában.

Képkirrusítás

Raktáromban felhalmozott több ezer művészi képet heliogravurált, fény, olaj és színnyomatot valamint a most alkalmi vétel folytán birtokomba jutott **művészi rézmetszeteket** mélyen leszállított áron **kiárusítom. Bloch H.** papirkereskedése Arad, Andrássy-tér Salac-u. sarok. 1215

200 korona óvadékkal

azonnali belépésre keres mint kenyérfarost, kocsin járó, Első Gyulai Házikenyér Sütőde Tökölly-tér 8. 3188

Délutáni foglalkozást

keres perfekt magyar-német levelező és könyvelő. Cím a kiadóhivatalban. 3184

Kényelmes

garçon lakás 2 szobával kiadó. Boros Béni-tér 10. szám, 1-ső emelet. 3172

Kitűnő

ellátás és gondos nevelésben részesülhet ízr tanítónál 1—2 jobb házból való tanuló. Cím: Aulich Lajos-utca 2. I. 12. 3174

Egy fiatal rövidáru segéd

felvétetik Kell Manó cégnél. Tudakozódni lehet szeptember 8-ikától kezdve, déli 12 órákor. Ugyanott tanulók azonnal felvétetnek. 3175

Uricsaládnál

négy jó családból való tanuló fiu, esetleg leány teljes ellátásra elfogadtatik Andrássy-tér 22., földszint 10. alatt. 3160

Ujdonságok kölcsönzésre:

Tovote: Fraulein Grisebach, La Tour Versy: Tagebuch einer Verdorbenen, Auernheimer: Die ängstliche Dodo, Anzengruber: Letzte Dorfgänge, Zobeltitz: Senior und Junior, Glyn: Jenseits der Wirbel, Ganghofer: Die Jäger, Wildbrandt: Die glückliche Frau, Wilde Oscar: An ideal husband, Marguerite Paul: La tourmente kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárban Aradon. 262

Modern kölcsönárunkba

érkezett ujdonságok: Móricz Zs. Hét krajcár. Felicitas Rose: Heide-schulmeister, Zobeltitz: Die Körbe des Herrn von Wildenberg, Ingusz I. Fia Arad, Andrássy-tér 16. 178

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat

kikölcsönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

9561—1909. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757-403/1884. számú szabályrendelet 5. § a értelmében felhívom a ház- és telek tulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az asphalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között meglocsolatassák, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigoruan büntettni fognak. Arad, 1909. évi május hó 5-én.

Sarlot,
főkapitány.

Fontos közlemény!

A n. é. szülők szives figyelmét felhívjuk **kész fehérnemű raktárunkra**
Leány és fiuk részére.

Internátusok részére teljes összeállítás a legjobb anyagokból, csinos kiállítás.

Olcsó árak!

Rosenblüh H. és Társa

Szabadság-tér.